

P-13

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 10

КАСТРЫЧНІК

1949

ПЕСНЯ Ўз'яднанага народа

Словы М. КЛІМКОВІЧА

Музыка Г. ПУКСТА

Музыкальная партитура песни «Песня объединенного народа» (Песня ўз'яднанага народа). Партитура написана на нотном стане с белорусскими словами. В начале партитуры есть декоративный элемент — ветвь с листьями. В конце партитуры есть декоративный элемент — волнистая линия.

Запеў:

А хто там ідзе, а хто там ідзе
У вялікай такой грамадзе?

Хор:

Беларусы!
Воляй Сталіна ўз'яднаная,
У Савецкі Саюз аб'яднаная,
Сілай партыі згуртаваная,
У агнях баёў гартаваная —
Беларусь ідзе ў вольны белы свет,
Сцяг над ёй цвіце, нібы макаў цвет!

Запеў:

А што там нясе, а што там нясе
Грамада, як вясна, малада?

Хор:

Сваё ішчасце!
Песні з вырая, сэрцы шчырыя,
Думкі гордыя, волю цвёрдую,
І жыццё сваё — сонца краснае —
І рабочае, і калгаснае.
Гэта ўсё нясем мы ў прастор без меж,
Гэта ўсё нясем да Крэмлёўскіх веж!

Запеў:

А хто ішчасце даў, нам шляхі да яго,
Нам шляхі да яго паказаў?

Хор:

Бацька Сталін!
Воля Сталіна ўз'яднала нас,
Воля партыі гартавала нас,
А савецкая наша ўлада нас
Прывяла к жыццю ў светлы добры час.
Беларусь ідзе ў вольны белы свет,
Сцяг над ёй цвіце, нібы макаў цвет!

Іосіф Вісарыёнавіч СТАЛІН.

Р
і

3

кіх
гэта
кі н
най
мэты

В

наве

прап

кі, з

«

тава

цыя

спла

атап

цык

ўся

З

ліза

пера

За

кая

дар

У

рэв

лав

дзе

У

дзя

вы

све

Рад

не

чы

уся

пра

дзе

па

пра

ны

Ра

ша

скі

і

ва

сл

19

яв

ск

СЛАВА ВЯЛІКАМУ КАСТРЫЧНІКУ!

З ПАЧУЦЦЕМ велізарнай радасці савецкі народ сустракае 32 гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Яшчэ на адзін год стала старэйшай наша Радзіма—Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Кожны дзень і хвіліна гэтага года былі поўны героікай творчай працы. Савецкі народ самааддана змагаўся за выкананне пасляваеннай сталінскай пяцігодкі, за набліжэнне сваёй заветнай мэты—комунізма.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя навекі знішчыла эксплуатацыю чалавека чалавекам, прагнала памешчыкаў і капіталістаў, зрабіўшы фабрыкі, заводы, зямлю народным здабыткам.

«Толькі наша савецкая рэвалюцыя, — гаварыў таварыш Сталін, — толькі наша Кастрычніцкая рэвалюцыя паставіла пытанне так, каб не мяняць адных эксплуатацый на другіх, не мяняць адну форму эксплуатацыі на другую, — а выкараніць усякую эксплуатацыю, выкараніць усіх і ўсякіх эксплуатацый, усіх і ўсякіх багаццяў і прыгнятальнікаў, і старых і новых».

За гады савецкай улады наша краіна дасягнула велізарнага ўздыму творчых сіл. З цёмнай і адсталай яна ператварылася ў індустрыяльна-аграрную дзяржаву. За тры з лішкам дзесяцігоддзі пабудавана гіганцкая індустрыя, у корані пераўтворана сельская гаспадарка, пышна расквітнела навука і культура.

У выніку Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі савецкі чалавек стаў самым перадавым чалавекам свету. Няма на свеце другой такой краіны, дзе-б так высока была пастаўлена чалавечая годнасць.

У найвялікшых выпрабаваннях—на франтах грамадзянскай і Вялікай Айчыннай вайны—савецкі чалавек, выхаваны партыяй Леніна—Сталіна, паказаў усяму свету ўзоры гераізма і беззаветнай адданасці сваёй Радзіме.

І цяпер, як і ў перадаенныя і ваенныя гады, дасягненні савецкіх людзей у працы і навуцы, іх жыватворчы патрыятызм выклікаюць захапленне працоўных усяго свету.

У савецкіх людзей вучацца будаваць новае жыццё працоўных краін народнай дэмакратыі, у савецкіх людзей вучацца стойкасці ў барацьбе з ворагамі грачаскай патрыяты, рабочы клас капіталістычных краін.

Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна многанациянальны савецкі народ жыве ў адзінай дружнай сям'і.

Велізарны росквіт сіл былых нацыянальных ускраін Расіі становіцца асабліва наглядным на прыкладзе нашай Беларускай рэспублікі. За гады даваенных сталінскіх пяцігодак у БССР было пабудавана 1700 буйных і некалькі тысяч дробных прамысловых прадпрыемстваў. У 1940 годзе валавая прадукцыя буйнай прамысловасці рэспублікі ў 23 разы перавысіла ўзровень 1913 года, вытворчасць электраэнергіі ўзрасла больш як у 100 раз. Велізарных поспехаў дасягнула і сельская гаспадарка. У 1940 годзе ў БССР было больш

10 тысяч калгасаў, 337 машына-трактарных станцый з тысячамі трактараў і іншых сельскагаспадарчых машын.

Незлічоныя страты беларускаму народу нанеслі нямецка-фашысцкія захопнікі. Апіраючыся на велізарную дапамогу Урада СССР і падтрымку ўсіх брацкіх народаў краіны, наша рэспубліка ў пасляваенныя гады дабілася значных поспехаў у аднаўленні сваёй гаспадаркі і культуры.

Прамысловасць Беларусі план першых трох год пасляваеннай пяцігодкі выканала на 109,9 процанта. У гарадах рэспублікі адноўлена і пабудавана больш 2 млн. 600 тысяч квадратных метраў жыллой плошчы, у сёлах пабудавана каля 400 тысяч дамоў. На калгасных і саўгасных палях рэспублікі вырошчваюцца багатыя ўраджаі.

У вышэйшых навучальных установах БССР навучаецца каля 16 тысяч студэнтаў, у школах—больш 1,5 мільёна дзяцей.

Святкаванне 32 гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі супадае з святкаваннем 10-й гадавіны ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Беларускай Савецкай дзяржаве. У гэтыя дні кожны працоўны нашай рэспублікі з гордасцю азіраецца на пройдзены шлях і гораха дзякуе партыю, савецкі ўрад і асабіста таварыша Сталіна за свабоднае, шчаслівае жыццё.

Адным з дасягненняў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі з'яўляецца поўная роўнасць жанчын у гаспадарчым, грамадскім, палітычным жыцці краіны. Нашым жанчынам, выхаваным савецкім ладам, цяжка ўявіць, што жанчына ў капіталістычных краінах за адну і тую-ж работу атрымлівае менш мужчыны. Так было ў царскай Расіі, тое-ж самае бачым цяпер у «дэмакратычнай» Амерыцы, Англіі і іншых капіталістычных краінах. Жанчыны нашай рэспублікі (як і ўсёй краіны) паровні з мужчынамі вучацца ў інстытутах і універсітэтах, атрымліваюць вучоныя званні, становяцца кваліфікаванымі рабочымі, перадавікамі сельскай гаспадаркі. Яны вышэй за ўсё ставяць росквіт сваёй Радзімы і таму прыкладаюць усе сілы да навывення прадукцыйнасці працы, палепшання якасці прадукцыі, умацавання калгаснага ладу.

У перадкастрычніцкім спаборніцтве і ў спаборніцтве за дастойную сустрэчу 10-годдзя ўз'яднання беларускага народа работніцы і сялянкі, жанчыны інтэлігентнай працы занялі перадавое месца.

У 32 гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі моцна прагучыць голас працоўных Савецкага Саюза ў абарону міру, супроць англа-амерыканскіх надпалышчыкаў новай вайны, якія прагнуць пажывіцца на чалавечай крыві.

Савецкі народ яшчэ і яшчэ раз прадэманструе перад усім светам сваю найвялікшую любоў і адданасць вялікай камуністычнай партыі, савецкаму ўраду, таварышу Сталіну.

СЛАЎНАДЗЕСЦІГОДДЗЕ

ДРУГОГА лістапада 1939 года ў жыцці беларускага народа адбылася выдатная гістарычная падзея: збылася яго заветная мара аб уз'яднанні ў адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве.

Гвалтоўна адарваныя імперыялістамі ад Совецкай Радзімы працоўныя Заходняй Беларусі амаль дваццаць год знаходзіліся пад цяжкім сацыяльным і нацыянальным уціскам.

Кіруючыя колы панскай Польшчы лічылі Заходнюю Беларусь сваёй калоніяй, крыніцай сыравіны і танных рабочых рук. З кожным годам скарачаючы ўсё большую колькасць фабрык і заводаў, капіталісты асуджалі многія дзесяткі тысяч рабочых і працоўнай інтэлігенцыі на беспасветнае беспрацоўе. У страшэнна цяжкіх умовах знаходзілася малазямельнае і беззямельнае сялянства. Голад, холад і галеча былі іх сталымі спадарожнікамі.

У адказ на жорсткую эксплуатацыю, уціск і свавольства рабочыя і сяляне Заходняй Беларусі ўзнімаліся на рашучую барацьбу за сваё вызваленне ад польскіх памешчыкаў і капіталістаў. Іх ніколі не пакідала мара аб уз'яднанні з Совецкай Беларуссю. У самыя цяжкія хвіліны жыцця яны звярталі свае погляды на Усход.

У верасні 1939 года, калі пад працоўнымі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны навесіла пагроза нямецка-фашысцкага заняволення, савецкі народ працягнуў руку брацкай дапамогі сваім адзінакроўным братам і ўзяў іх пад сваю абарону.

З вялікай любоўю і ўдзячнасцю сустрэлі працоўныя Заходняй Беларусі сваю вызваліцельніцу—Савецкую Армію, якая на сваіх сцягах прынесла ім вызваленне і свабоду.

Па волі працоўных Заходняй Беларусі 28 кастрычніка 1939 года быў склікан Народны Сход, які прыняў рашэнне аб устанавленні савецкай улады на тэрыторыі заходніх абласцей і ўвайшоў з хадайніцтвам у Вярхоўны Совет СССР аб прыёме ў склад Савецкага Саюза і ўз'яднанні заходніх абласцей з Совецкай Беларуссю. 2 лістапада 1939 г. пазачарговая сесія Вярхоўнага Совета СССР просьбу Народнага Схода задаволіла.

У выніку гэтай гістарычнай падзеі працоўныя заходніх абласцей Беларусі сталі роўнапраўнымі грамадзянамі вялікага Савецкага Саюза і пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі прыступілі да будаўніцтва новага жыцця. Ад гэтага часу ў жыцці беларускага народа адкрыліся новыя старонкі гісторыі. Беларусь аб'яднала свае спрадвечныя землі і свой народ у адзінай Беларускай Совецкай дзяржаве.

З першых-жа дзён вызвалення працоўныя заходніх абласцей атрымалі ўсе палітычныя і эканамічныя правы. Рабочыя сталі гаспадарамі фабрык і заводаў. Хутка было ліквідавана беспрацоўе.

Сялянам савецкая ўлада бясплатна перадала звышмільёна гектараў зямлі і аказала вялікую дапамогу жывёлай, насеннем. Створаныя 101 МТС дапамагалі ў

апрацоўцы глебы. На прыкладу ўсходніх абласцей рэспублікі сяляне заходніх абласцей пачалі арганізоўваць калектыўныя гаспадаркі.

Вялікія змены адбыліся і ў галіне культурнага жыцця. У 1940 годзе ў заходніх абласцях ужо налічвалася каля 4000 школ, 4 інстытуты і 12 тэхнікумаў. Дзеці рабочых і сялян атрымалі шырокі доступ у сярэднія і вышэйшыя навучальныя ўстановы. Кіно, тэатры, клубы, дамы культуры, хаты-чытальні спрыялі культурнаму росту насельніцтва, праводзілася вялікая работа па ліквідацыі непісьменнасці.

У больніцах, медыцынскіх пунктах, амбулаторыях, радзільных дамах працоўным аказвалася бясплатная медыцынская дапамога. Упершыню тут з'явіліся дзіцячыя сады і яслі.

Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і пры дапамозе ўсяго савецкага народа працоўныя заходніх абласцей хутка пераадольвалі сваю былую эканамічную і культурную адсталасць і актыўна ўключаліся ў будаўніцтва новага жыцця.

Мірную творчую працу парушылі нямецка-фашысцкія захопнікі. За чэсць, свабоду і незалежнасць савецкай Радзімы разам з усім савецкім народам змагаліся і маладыя савецкія грамадзяне—працоўныя заходніх абласцей. Стойка і мужна пераносіў усе выпрабаванні вайны беларускі народ. Не шкадуючы сіл і жыцця, змагаліся воіны-беларусы на франтах Айчынай вайны і ў партызанскіх атрадах. Сваёй самаадданай барацьбой супроць чужаземных захопнікаў беларускі народ унёс вялікі ўклад у справу перамогі над ворагамі, заваяваў любоў і павагу ўсіх народаў Савецкага Саюза.

Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў і геніяльнага палкаводца таварыша Сталіна савецкі народ выпшаў з вайны пераможцам і прыступіў да мёрнай працы.

За мінулыя пяць пасляваенных год у нашай краіне дасягнуты вялікія перамогі. Знішчаныя, разбураныя і спаленыя гарады падняліся з руін і папаліліся, адноўлены фабрыкі і заводы, калгасы і саўгасы, усе культурныя ўстановы, ідзе вялікае будаўніцтва новых прадпрыемстваў, школ і дзіцячых устаноў.

Пры велізарнай дапамозе савецкага ўрада, большэвіцкай партыі, асабіста таварыша Сталіна, усяго савецкага народа і ў першую чаргу вялікага рускага народа дасягнуты вялікія поспехі па аднаўленню народнай гаспадаркі нашай рэспублікі.

Мы не можам не ганарыцца тым, што прамысловасць Беларусі аднаўляецца на больш высокай тэхнічнай аснове, чым была да вайны. Мы радуемся росту такіх гігантаў новабудовлі, як аўтамабільны і трактарны, лакамабільны і веласіпедычныя заводы, тонкасуконныя камбінаты і іншыя прадпрыемствы.

У пасляваенны час у заходніх абласцях шырокі размах набыло прамысловае будаўніцтва. Будуецца Скідэльскі цукровы завод, абутковы камбінат у Лідзе, торфапрадпрыемствы, кансервавыя заводы, ствараецца вялікая энергетычная база. Ужо ў 1948 годзе выпуск ва-

БЕЛАРУСЬКА
ДЗЯРЖАўНАЯ
УНІВЕРСІТЭТ

1948

Совецкая ўлада адкрыла працоўным
заходніх абласцей Беларусі шлях да
ведай. На здымку: былыя сялянкi, цяпер
студэнткі фізіка-матэматычнага факуль-
тэта Беларускага Дзяржаўнага Універ-
сітэта імя В. І. Леніна (злева направа):
А. Анацкая (з Гродзенскай вобласці)
і М. Макоўская (з Маладзечанскай
вобласці).

Фото К. Якубовіча і А. Карніцкага.

лавой прадукцыі прамысловасці дасягнуў 145,6 процанта ў адносінах да 1940 года. У рэспубліцы добра вядомы і сукны гродзенскага камбіната, і ваўкавыскі цэмент, і лідскія сельгасмашыны, і гродзенскія веласіпеды, і клецкія кансервы.

Усё больш і больш пераконваючыся ў перавагах буйнай калектыўнай гаспадаркі над дробнай індывідуальнай, сяляне заходніх абласцей становяцца на шлях калектывізацыі. Тут налічваецца ўжо звыш 3600 калгасаў. Іх колькасць расце з кожным днём.

Толькі ў краіне перамогнутага сацыялізма стала магчыма далучэнне шырокіх мас насельніцтва да культуры. Толькі пры савецкай уладзе працоўныя заходніх абласцей змаглі ажыццявіць свае мары аб адукацыі. У цемры і невуцтве жылі яны пры панскай Польшчы. 75 процантаў насельніцтва было непісьменным.

Для дзяцей працоўных была недаступна сярэдняя школа. За навучанне ў гімназіі неабходна было плаціць ад 500 да 700 злотых у год.

А цяпер у заходніх абласцях рэспублікі больш 500 тысяч дзяцей навучаецца ў 4226 школах. Працуюць 5 настаўніцкіх і педагагічных інстытутаў, 34 тэхнікумы, у якіх набываюць рознастайныя спецыяльнасці дзеці былых батракоў, безземельных сялян, гарадскоў беднаты.

Дамы культуры і бібліятэкі, кіно і тэатры, хаты-чытальні і клубы—усё пастаўлена на службу працоўным, для павышэння іх культурнага ўзроўню. Многа ўвагі надаецца ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці дарослага насельніцтва.

Сацыялістычныя пераўтварэнні змянілі культурнае аблічча вёсак. Там, дзе раней большасць жыхароў батрачыла ў пана, зараз створаны калгасы, там, дзе панавалі цемра і невуцтва, пабудаваны школы, клубы, хаты-чытальні, бібліятэкі, больніцы і іншыя ачагі культуры. Толькі ў адной вёсцы Турэц Мірскага раёна Баранавіцкай вобласці калгаснікі пабудавалі сваю больніцу, аптэку, ветэрынарна-фельчарскі пункт, радыёвузел, паштовы адзел. Сто экзemplараў газет і часопісаў выпісвае насельніцтва Турэца. Усе дзеці вучацца, а 20 юнакоў і дзяўчат знаходзяцца ў вышэйшых навучальных установах.

Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і пры дапамозе ўсяго савецкага народа працоўныя заходніх абласцей актыўна далучаюцца да перадавой савецкай культуры, узнікаюць сваю сацыялістычную свядомасць.

За мінулыя дзесяць год ва ўмовах савецкай улады выраслі новыя людзі, змяніліся іх погляды на жыццё, адносіны да працы. Кожнаму савецкаму чалавеку, які працуе на сябе, на сваё сацыялістычнае грамадства, сталі дорагі інтарэсы сваёй дзяржавы. З кожным днём растуць рады актыўных, свядомых будаўнікоў камунізма, расце ініцыятыва мас.

Прыемна адзначыць, што ў радах барацьбітоў-энтузіястаў за выкананне пастаўленых партыяй і ўрадам задач вялікае месца займаюць жанчыны. Усе свае сілы аддаюць яны на датэрміновае выкананне пасляваеннай пяцігодкі, на справу пабудовы камуністычнага грамадства. Сваёй самаадданай працай жанчыны паскараюць ліквідацыю цяжкіх вынікаў вайны, павялічваюць сілы народа ў барацьбе за далейшае ўмацаванне магутнасці савецкай краіны. І ў тым, што пра-

мысловасць нашай рэспублікі выканала план першых трох год пасляваеннай пяцігодкі на 109,9 процанта, і ў тым, што дасягнуты велізарныя поспехі ў адраджэнні і ўздыме сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, ёсць немалая заслуга нашых жанчын.

Толькі ва ўмовах сацыялістычнага ладу змаглі так хутка разгарнуцца таленты і здольнасці жанчын, забітых і цёмных пры панскай Польшчы. За 10 год выраслі выдатныя актывісткі з шырокім светапоглядам. Тысячы жанчын змаглі атрымаць адукацыю і працуюць у розных галінах народнай гаспадаркі.

Усе гэтыя дасягненні сталі магчымы дзякуючы штодзённым клопатам партыі Леніна—Сталіна аб жанчынах, дзякуючы перамозе сацыялістычнага ладу ў нашай краіне.

Не цяжка ўявіць, што магло чакаць былую батрачку Праскоўю Лазараўну Калола ў панскай Польшчы—гора, галечка, непасільная работа, голад, заўчасная старасць. І як непадобна на мінулае склалася яе жыццё пры савецкай уладзе. Шмат сілы паклала Праскоўя Лазараўна на панскай ніве, працуючы на кулака, асадніка, памешчыка. Але ніколі не прыходзіла ёй у галаву думка вырасці для дармаедаў як найбольш хлеба. «Іншая справа зараз,—гаворыць яна,—калі працай сваёй умацоўваеш магутнасць савецкай Радзімы, паліпшаеш добрабыт народа, удзельнічаеш у будаўніцтве школ, больніц, тэатраў, якія абслугоўваюць народныя запатрабаванні».

Праскоўя Лазараўна здзейсніла высокародную думку аб павышэнні прадукцыйнасці працы. Яе пачынанне гораха падтрымалі ўсе члены звяна і вырастлі высокі ўраджай лёну: з плошчы ў 2,2 гектара сабралі на 9,7 цэнтнера насення і на 10,5 цэнтнера валакна з гектара. За гэты высокі ўраджай Праскоўі Лазараўне Калола прысвоена высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Цяпер яе ведаюць не толькі ў калгасе «Большэвік» Любчанскага раёна, а і ва ўсёй краіне.

Не менш цікава склалася жыццё Любові Данілаўны Дземях. Былая батрачка, «Аленіна дачка», як называлі яе ў панскай Польшчы, працуе загадчыкам аддзела Гродзенскага гаркома партыі. Два разы працоўныя Гродзеншчыны абіралі яе дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, а ў 1947 годзе т. Дземях абрана намеснікам старшыні Вярхоўнага Савета БССР. Аб такой часці хіба можа нават марыць жанчына ў капіталістычных краінах?

Ужо гэтыя некалькі прыкладаў красамойна гавораць аб тым, якія вялікія змены за кароткі час адбыліся ў жыцці працоўных жанчын заходніх абласцей. Кожны дзень нараджае новых герояў працы. На кожнай фабрыцы, у кожным калгасе патхнёна працуюць савецкія патрыёты. У гэтым—невывучальная крыніца сілы савецкага ладу, зарука нашых перамог, паспяховага працвітання і ўмацавання магутнасці нашай Радзімы.

Працоўныя Савецкай Беларусі дзейсна рыхтуюцца да вялікага ўсенароднага свята 10-годдзя ўз'яднання ў адзінай брацкай дружнай сям'і. Беларускі народ яшчэ цясней згуртуецца вакол большэвіцкай партыі і Савецкага ўрада, вакол патхніцеля ўсіх нашых перамог—вялікага правадыра і настаўніка савецкага народа таварыша Сталіна і даб'ецца новых перамог у пабудове камуністычнага грамадства.

«Матрона Антонаўна едзе!» — радасна выгукваюць дзяўчаты. «Наша Матрона едзе!» —

гавораць жанчыны старэйшага ўзросту, выбягаючы сустракаць Матрону Антонаўну Ігнацюк — дэпутата Вярхоўнага Савета СССР.

— Я даўно хацела параіцца з ёй, куды мне падацца ў вучобу, — гаворыць сяброўцы маладая дзяўчына.

— А я хачу пагаварыць з Матронай Антонаўнай на конт... — дзяўчына сарамліва апускае вочы: відань, гутарка датычыць сардэчных спраў.

— Хачу параіцца з Матронай Антонаўнай, як выхлапатаць пенсію за мужа, — гаворыць пажылая жанчына другой.

Матрону Антонаўну сустракаюць усюды з любоўю. І яна ў даўгу не застаецца: уважліва выслухае, параіць, дапаможа. Гэта сапраўды сябра жанчын свайго раёна.

Яе шлях — немагчымы ў любой, нахай сабе нават самай «дэмакратычнай» капіталістычнай краіне, зусім законамерны і характэрны для краіны Саветаў.

У Польшчы яна была «нічым». Дакладней кажучы, была беднай, малапісьменнай сялянкай. З цяжка да цяжка працавала на вузкім поўгектарным надзеле і магла толькі марыць аб іншым жыцці. Імкнулася вучыцца, каб стаць настаўніцай, але больш трох класаў скончыць не ўдалося. Трэба было на хлеб зарабляць. Так прайшло маленства, а за ім і маладосць. Поўгектаравы надзел прычанай зямлі, які змог адарваць ад сябе бацька свайму сыну, Якаву Еўдакімавічу Ігнацюку, мужу Матроны Антонаўны, канешне, не мог пракарміць сям'ю. Усё часцей і часцей даводзілася займаць хлеб у кулакоў. «Пазычыш пуд хлеба, — успамінае Матрона Антонаўна, — а потым і хлеб аддай і яшчэ адрабі за яго». Толькі на такіх умовах рабілі кулакі «ласку».

Так жыла большасць сялян вёскі Лепаляўкі. Праз кардоны, цензуру і тысячы іншых перашкод даходзілі і сюды чуткі аб вольным, шчаслівым жыцці ў Савецкай Беларусі.

Настаў пудоўны, незабыўны дзень — 17 верасня 1939 года. Вольна ўздыхнула ўся Заходняя Беларусь. Дзе падзелася тая змрочнасць і заклапочанасць, што суровай пячаткай ляжала на тварах? Усё зрабі-

Шлях сялянкі

В. ЗУБ

лася нейкім светлым, прыгожым. Людзі ветліва ўсміхаліся адзін аднаму.

Пачалася падрыхтоўка да Народнага Схода. Самы актыўны ўдзел прыняла ў ёй і Матрона Антонаўна.

... 1940 год. Адноўчы прыходзіць муж Матроны Антонаўны дахаты і ў задуменні гаворыць:

— Моцна змянілася наша жыццё. Вольнымі сталі. А ўсё-ж жывем не

М. А. Ігнацюк.

па-людску: як тыя краты поркаемся на вузкіх палосках. Пара-б і нам аб калгасе падумаць...

У тым-жа годзе ў Лепаляўцы ствараецца калгас. Матрона Антонаўна і Якаў Еўдакімавіч уступаюць у яго аднымі з першых.

— Яшчэ прыгажэйшым стала жыццё, — расказвае Матрона Антонаўна. — Дружна закіпела праца. Яно і не дзіва: грамада, размах іншы. Гэта не тое, што аднаму кешкацца на полі. Цяпер гэта зразумелі ўсе, а тады многія яшчэ сумняваліся. Накуль разбіраліся, грывнула вайна.

У гэты цяжкі перыяд у жыцці савецкага народа Матроне Антонаўне, як чалавеку, які хоць на кароткі час убачыў сапраўднае жыццё, быў зусім ясны далейшы шлях паводзін — бязлітасная, непрымірмая барацьба з акупантамі.

Дом Ігнацюкоў стаіць у лесе. Трывожна завывае вецер у коміне, быццам каго рэжуць ці

катуюць. Але падобныя гукі не дзівяць, бо часта чуваць іх і ў лесе, і ў полі, і ў вёсках — усюды, дзе гаспадарыць немцы. Жалем спіскаецца сэрца Матроны Антонаўны. Яна чутка прыслухаецца, і калі аконная шыба даносіць слабыя ўдары, сыны ці муж выбягаюць на двор. Звычайна яны ўводзяць пад рукі або раненнага партызана або ваеннапалоннага.

Так дом Ігнацюкоў стаў месцам партызанскіх сустрэч, сувязі партызан з народам.

Але аб гэтым хутка даведаліся немцы і загадалі Ігнацюку перавезці дом у вёску, каб зручней было сачыць за паводзінамі сялян. Чорная хмара, што навесла над сям'ёй, не спыніла дзейнасці патрыётаў. Іх дом па-ранейшаму заставаўся месцам сувязі партызан, накуль аднойчы немцы не схавалі самога гаспадара і не закатавалі яго ў Дамачове, дзе знаходзіўся гестапаўскі засценак. Калі Матрона Антонаўна прыбегла ў Дамачова, каб дабіцца сустрэчы з мужам, яна ўбачыла, як немцы вынеслі яго ўжо нежывога.

Матрона Антонаўна паклялася адпомсціць. У партызанскі атрад на змену загінуўшаму прышлі трое байцоў. Іван, старэйшы сын Матроны Антонаўны, быў залічан у разведку, малодшы, Нікалай, стаў сувязным. Матроне Антонаўне таксама хавала работы: даглядаць за раненымі, мыць бялізну, гатаваць для партызан страву.

16 сакавіка 1944 года ў сутычцы з немцамі загінуў Іван, а напярэдадні 1 мая таго-ж года ў час блакяды загінуў і Нікалай. Такое гора магло зламаць самага моцнага чалавека. Але Матрона Антонаўна працягвала барацьбу з яшчэ большай энергіяй.

— А цяжка, ой як цяжка было, — успамінае яна. — Толькі дзякую таварышам мужа і сыноў: не пакідалі мяне, падтрымлівалі як матлі.

Вярнуўшыся пасля вызвалення раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у родную Лепаляўку, Матрона Антонаўна зноў распачынае энергічную грамадскую дзейнасць.

Калі настаў радасны дзень вылучэння кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, сяляне вёскі Лесялёўка аднагалосна прапанавалі кандыдатуру Матроны Антонаўны Ігнацюк.

— Я доўга не магла паверыць, — усхвалявана расказвае Матрона Антонаўна, — што мяне, простую сялянку, выбіраюць у вышэйшы орган савецкай улады. Ці-ж магла я марыць аб такім гонары, аб такім давер'і, жывучы ў панскай Польшчы? Вось што значыць родная савецкая ўлада!

Працуючы старшынёй Дамачоўскага пасялковага савета, Матрона Антонаўна з вялікай энергіяй узялася за аднаўленне разбуранай гаспадаркі раёна.

Як калісьці гора адно за другім валілася на яе плечы, так зараз радасць ішла да яе. Вельмі радасным быў для яе дзень, калі яна пабачыла сталіцу вялікага Савецкага Саюза Маскву, дзе жыве і працуе вялікі Сталін.

Збыліся даўнейшыя дзіцячыя і юнацкія мары. Шэсць месяцаў прачылася Матрона Антонаўна ў Брэсце на партыйных курсах, а ў 1949 годзе атрымала атэстат аб сканчэнні Гродзенскай партыйнай

школы. Зараз яна загадвае аддзелам па рабоце сярод жанчын у Дамачоўскім райкоме партыі.

Як дэпутат Вярхоўнага Савета Матрона Антонаўна карыстаецца вялікай павагай і любоўю насельніцтва.

Яе немалая заслуга і ў тым, што Дамачоўскі раён з'яўляецца перадавым у Брэсцкай вобласці. Яшчэ 12 жніўня 1949 года раён меў гонар рапартваць партыі і ўраду Беларускай ССР аб перавыкананні дзяржаўнага плана хлебнарыхтовак: здапо збожжа на 28 процантаў больш чым у мінулым годзе.

Выступаючы ў 1946 годзе на сустрэчы з сваімі выбаршчыкамі, Матрона Антонаўна гаварыла:

— Немцы забілі майго мужа і дзяцей. Але яны не адабралі ў мяне маёй вялікай сям'і—Радзімы. За яе вызваленне сыны і муж аддалі жыццё, за яе росквіт я буду змагацца да свайго апошняга дня. У гэтым маё шчасце і абавязак!

І гэты свой абавязак Матрона Антонаўна выконвае з чэсцю.

Дамачоўскі раён.

ПАДПОЛЬШЧЫЦА

Ніна ТАРАС

*Я помню, ты ішла падпольнай сцэжкай,
Шумелі дзіка ветры па начах,
Але ў вачах тваіх была усмешка,
Іскрылася надзея у вачах.*

*Вакол маёнткі панскія стаялі,
Люд пайставаў за волю і за хлеб,
І шчыра, як сястру, цябе віталі
У кожным заняволеным сяле.*

*І ў ця дні суровае завеі,
Калі нас мучыў цяжкай крыўды боль,
Ліліся словы праўды і надзеі, —
І ў перамогу верылі мы больш.*

*Не знаю, дзе ты, дарагая, сёння,
Але збыліся залатыя сны:
Аб перамозе нашы песні звоняць,
І нашых рук не мучаць кайданы.*

*Хацела-б зноў сустрэцца, прывітацца,
Руку паціснуць шчыра, як даўней,
І расказаць аб нашай вольнай працы,
Аб нашым умалоце на гумне,*

*Аб тым, што крок наш штотараз болей
пэўны,*

*Дапамагае ўзносіць шчасця гмах,
Аб тым, што мы працуем не дарэмна,
Як не дарэмна ты ішла ў свой шлях.*

СТАХАНАЎСКІ ВОПЫТ

За 35 цэнтнераў азімага жыта

НАША вёска Лукі калі чым і славілася да арганізацыі калгаса, дык хіба толькі беднасцю. Раскінуліся Лукі ля рэк Сведзь і Жардзянка, абапал якіх ішлі непразныя балоты—расаднік злых захворванняў, рознага звар'я ды гадзюк. Сеяць можна было толькі на невялічкіх пячаных узгорках. Але пяскі дрэнна радзілі. З хлебам дацягвалі ледзь да каляд. І заставалася людзям толькі марыць аб тым, каб замест хмызняку, асакі ды чароту на балоце закаласілася буйнае жыта.

Гэта мара стала цудоўнай рэчаіснасцю, калі мы арганізаваліся ў калгас «Чырвоныя Лукі» і павялі наступленне на балоты. Да 1940 года адваявалі ў дрыгвы 500 гектараў. Наш калгас быў занесены тады на рэспубліканскую Дошку гонару і ад урада атрымаў узнагароду: грашыма 10 тысяч рублёў, аўтамашыну, некалькі веласіпедаў. У той час запланавалі мы далейшыя работы па асушцы балота, як раптам выбухла вайна.

Пасля разбурэнняў ваеннага часу мы зноў пачалі ладзіць сваю калгасную гаспадарку. Узяліся за рамонт асушальных каналаў, за знішчэнне кустарнікаў, якія паспелі моцна ўкараніцца на нашых палях, за ўстаўленне правільнага севазвароту, за ўмацаванне звеннявой сістэмы працы.

Звеннявой я працую ўжо некалькі год. У маім звяне 13 чалавек, пераважна жанчын. Штогод мы дабіваемся ўсё лепшых ураджаяў. У 1946 годзе на ўчастку майго звяна высеваліся авёс, фасоль і проса, у 1947—проса, ячмень, яравая пшаніца і на 12 гектарах азімае жыта.

У мінулым годзе звяно вырасіла добры ўраджай: у сярэднім па 23,4 цэнтнера жыта з гектара. За сваю працу мы атрымалі ўрадавыя ўзнагароды: я—ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга і 4 чалавекі—медалі «За працоўную доблесць».

Сёлета ўраджай жыта яшчэ лепшы: у сярэднім па 32 цэнтнеры з гектара, а на асобных участках—да 35 цэнтнераў. У чым-жа сакрэт? На вошце мінулых

год мы пераканаліся, што найлепшы ўраджай атрыма-
ваецца, калі глебу пад пасеў падрыхтаваць летам.

У чэрвені поле ўзаралі двухкорпусным трактар-
ным плугам на глыбіню 30 см з поўным абаротам
ворнага пласту. Дзесятага ліпеня правялі дыскаванне
трактарным культыватарам на глыбіню 12 см. Дыскі
ставілі пад касым вуглом, каб знішчыць усё пустазел-
ле і добра апрацаваць верхні пласт глебы. 16 ліпеня
участак угноілі фасфарытнай мукой з разліку 5 цэнт-
нераў на гектар. Фасфарытнай мукой поле трэба ўгноі-
ваць задоўга да пасеву, каб яна паспела цалкам раст-
варыцца, што дасць добрыя вынікі. 19 жніўня ўнеслі
на кожны гектар па 2 цэнтнеры 60-процантнага хло-
рыстага калія. Перад самым пасевам поле ў другі раз
прадыскавалі, каб даць магчымасць мінеральным уг-
наенням пранікнуць на патрэбную глыбіню.

Асабліва ўважліва падбіралі насенне. Аграном параіў
нам такія гатункі, як «Новазыбкаўскае М-4», «Пет-
кускае Харкаўскае 194» і «Петкускае Веселападалян-
скае». Увесь насенны матэрыял ачысцілі на сартыроў-
цы, прапусцілі праз трыер, правярылі на ўсходжасць,
якая дасягнула 98 проц. Перад пасевам усё насенне
прагрэлі на сонцы па метаду акадэміка Лысенка і пра-
травілі па сухому спосабу парашком Давыдава. Пасялі
жыта коннай дзесяцірадковай сеялкай. На гектар вы-
сывалі па 110 кілограмаў—норма, дастатковая для тар-
фянай глебы.

Праз дзесяць дзён з'явіліся дружныя і роўнамерныя
ўсходы. Восень спрыяла росту азімых: жыта добра кус-
цілася, набралася сілы і ў такім стане спаткала зіму.
Зімой былі частыя адлігі, і звяну прыходзілася спус-
каць з поля талыя воды, ратаваць азіміну ад выма-
кання і ледзяной коркі. Кожны месяц мы бралі пробы

для ажыўлення, але загінуўшых каліўцаў не выяўлялі.

У сакавіку, як толькі снегу на полі не стала, у
першы раз падкармілі пасевы. Унеслі на кожны гектар
па два цэнтнеры 18% суперфасфату і па аднаму 60%
хларыстага калія. Жыта хутка напавілася і пайшло ў
рост. Звяно пільна сачыла за пустазеллем і не давала
яму ўвайсці ў сілу.

Вясна за працай прайшла неўзаметку. Па-летняму
пачало прыпйкаць сонца. Жыта зацвіло. Мы радавалі-
ся, што надвор'е спрыяла цвіценню, але справы на са-
мацёк не пускалі: па ўсяму участку правялі штучнае
даапыленне.

Калі зерне налілося і саломка пазалацела, цяжка
было адвесці вочы ад нашага поля. І як ганарылася
ўсё звяно, калі нашу працу людзі хвалілі!

Летась звяно абавязалася вырасіць на сваім уча-
стку па 28 цэнтнераў жыта з гектара. Абмалот пака-
заў, што яно з чэсцю выканала сваё абавязацельства.
З трох гатункаў найлепшы ўраджай дало жыта «Пет-
кускае Веселападалянскае»—па 35 цэнтнераў з гекта-
ра. Таму сёлета мы ўсе 12 гектараў засеялі гэтым га-
тункам.

З кожным годам усё пышней расцвітае наша краіна,
растуць гарады, багацеюць калгасы. Совецкія людзі да-
біваюцца ўсё новых поспехаў у працы, з гонарам выра-
шаюць усё новыя задачы. Маё звяно таксама не думае
затрымацца на сваім дасягненні. Сёлета—32 цэнтнеры,
на будучы год—35. Гэта—наша новае абавязацель-
ства. І мы з чэсцю выканаем яго!

Лукер'я КАЗЛОВА.

Калгас «Чырвоныя Лукі»

Васілевіцкага раёна Палескай вобласці.

Ганна Брацун—звеннявая калгаса імя Сталіна Васілевіцкага раёна Палескай вобласці—зняла выдатны
ўраджай збожжа: па 29 цэнтнераў з гектара на плошчы ў 18 гектараў.

Фото І. Пікмана.

Новае Жыццё

БЫЛО далёка за поўдзень, калі мы вышлі на дарогу, якая вяла ў калгас імя Варашылава. Яна ішла праз апусцелыя палі, дзе яшчэ зусім нядаўна шумела густая, залацістая збажына, а зараз зямля была ўзарана пад зябліва.

Толькі ўдалечыні, на ўзгорку, людна. Калгаснікі выбіраюць бульбу.

Дарога выводзіць на луг, за якім пачынаецца тарфянае балота.

На лугу пасвіцца вялікае калгаснае стада. Чыстыя тлустыя каровы ляніва перажоўваюць сакавітую траву. Ля дарогі, абанёршыся на доўгую палку, стаіць стары, але яшчэ даволі моцны калгасны пастух. Ён аказваецца гаваркім. Распытаўшы, куды і чаго ідзем, ахвотна расказвае:

— Вунь той двухпавярховы будынак — наша школа. Сямігодка! Усе дзеці калгаснікаў вучацца. А раней на ўсю акругу не знайсці было пісьменнага селяніна.

Стары памаўчаў, нешта абдумваючы, а потым неяк па-маладому ўскінуў галаву і прадаўжаў:

— Зусім новыя часы насталі, і жыццё перамянілася. Вось бачыце тую дамбю і мост? — указваў стары палкай у бок высокіх чаротаў. — Было раней возера. Пазарастала травой. Летась калгасам пачалі ачышчаць. Запусцім туды люстранага карпа — свая рыбка будзе.

Адчуваецца, што старому прыемна расказваць аб новым, свабодным жыцці.

— Калі ісці ўздоўж чыгункі, а по-

тым узяць улева, якраз выйдзеце да нашай электрастанцыі. Таксама калгасам пабудавалі. У нас зараз, як у горадзе, — электрычнасць у хатах гарыць. Свірны, двары для жывёлы — усё асвятляе электрыка. А памятаю той ліхі час, што і лучыны не хапала.

Стары памаўчаў, нібы ўспамінаючы нешта.

— Я ўсё жыццё прабатрачыў тут з жонкай у князя Мірскага. Ох і пашіў гэты кат крыві! Сам як сыр у масле купаўся, а ўся акруга на яго прапавала. У яго свірны ссыпалі пшаніцу і жыта, а мелі за гэта кавалак чэрствага хлеба. Увесь час я марыў пра ўласны куток, але пры князі не нажыў грошай на хату. Хлопам-бы і памёр, калі-б не прышла савецкая ўлада. Убачыў я тады, што батракам і беднякам савецкая ўлада — вялікая заступніца: зямлю ўсім дала, князя выгнала. І сказаў я сабе: «Трымайся, Ігнат, савецкай улады. Яна табе — родная». Адразу, як выгналі немцаў, у калгас запісаўся. Зараз у мяне прасторная хата. Пабудоваў тры гады назад, як калгаснікам стаў.

— Зараз я зноў пры сваёй справе. Пасу статак калгасны. У нас цяпер 70 галоў рагатай жывёлы. Летась абору для яе пабудавалі чыстую, светлую, зручную. Будзеце ў калгасе, абавязкова загляньце ў абору, — запрашае, праводзячы нас, калгасны пастух Ігнат Марозік.

* * *

З старшынёй калгаса Уладзімірам Іванавічам Гецманам сустрэліся мы ў цэнтры вёскі, дзе будзеца вялікі клуб. З калгасным інжынерам удакладняў ён канчатковыя тэрміны пабудовы. Калгасны клуб будзе мець кінозал, зал для танцаў, пакой для гурткавай работы, радыёвузел, бібліятэку.

Інжынер-будаўнік — гэта адна з тых новых прафесій, якіх не ведала дакалгасная вёска. Старшыня расказаў нам, што ў калгасе зараз ёсць шафёры, электраманцёры, тэхнікі, механікі, на палях працуюць трактарысты. Аграномы і зоатэхнікі даюць ўказанні, як весці калгаснае палыводства і жывёлагадоўлю. Усё гэта — паказчык таго, наколькі далёка пайшла вёска пры савецкай уладзе, як блізкі абрысы светлага будынка камунізма.

Усе найбольш працаёмкія работы ў калгасе электрыфікаваны. З дапамогай электрычнасці калгаснікі маюць і веюць збожжа, апрацоўваюць лён, пілююць дошкі. Рост гаспадаркі — лепшы аргумент за калгасы. Толькі ў гэтым годзе ўлілося ў калгас 75 аднаасобных гаспадарак.

Уладзімір Іванавіч, былы батрак, пры савецкай уладзе стаў сапраўдным арганізатарам мас. Сяляне-выбаршчыкі аказалі яму вялікае давер'е, паслаўшы дэпутатам у

На фото зверху:
Звеннявая — ордэнаносец П. Афанасенка атрымлівае аванс на працадні. Апошні з краю — старшыня калгаса імя Варашылава В. Гецман.

Вярхоўны Совет БССР. Уладзімір Іванавіч—адзін з тых калгасных кіраўнікоў, якія бачаць далёка ўперад, умела плануюць выдзяленне гаспадаркі. У калгасе пабудавана кузня, сласарная майстэрня, намечана будаўніцтва цаглянага завода, ствараецца рыбная гаспадарка, пасаджан сад, набыты дзве аўтамашыны, бурна развіваецца жывёлагадоўля. За пяць год калгас стварыў чатыры жывёлагадоўчыя фермы.

— На прыкладзе калгаса імя Варашылава, — гаворыць тав. Гецман, — можна бачыць, як пры савецкай уладзе непазнавальна змянілася жыццё сялян заходніх абласцей Беларусі. Культура і заможнасць прышлі ў дамы. Калгас наш расце і мацнее. Былыя батракі і беднякі сталі заможнымі людзьмі. Зараз радые, патэфон, веласіпед, нікеляваны ложка сталі звычайнай з'явай у калгасных хатах. Але галоўнае — духоўнае багацце нашых людзей. Сіла нашага калгаса — у людзях, у іх свядомасці.

І гэта сапраўды так.

У звеннявой ільнаводцы Анісіі Фамінішэ Гецман не пазнаць зараз былую батрачку. Яна знайшла сваё месца ў жыцці.

У Анісіі Фамінішэ трое дзяцей, а няма калгасніцы старанней: трэба было працаваць у паліводчай брыгадзе—працавала, давялося за пчоламі хадзіць—згадзілася. Калгас даверыў ёй пчол, і яна старалася стварыць добрую пасеку. Вечарамі чытала кнігі па пчаларэству. Праз некаторы час з трох пчоласем'яў стала сем, потым дванаццаць, дваццаць. Зараз у калгасе 23 вулі.

Пры арганізацыі звенняў яна напасіла прызначыць яе звеннявой.

— Хачу над ільном напрацаваць ды пшаніцу вырасіць.

Ёй далі тады звяно. Многа працы ўклала яна, каб дабіцца перамогі. Часта раілася з аграномам і дакладна выконвала яго ўказанні. Звяно зняло пэўнае ўраджай: ільнонасення па 7,6 цэнтнера, ільновалакна амаль па 10 цэнтнераў з гектара.

— Мяне часта пытаюць, чаму я так працую? А хіба можна інакш? Раней я нічога не мела, акрамя крывавых мазалёў на руках. Хадзіла ў лапцях, не давала, увесь год гнула спіну на пана. А зараз мы гаспадары свайго лёсу. Працуем у калгасе, дзеці ходзяць у школу. У нас добры дом, гарадская абстаноўка. Нядаўна купіла сабе футравое паліто. Такое жыццё дала нам, былым беднякам і батракам, савецкая ўлада, партыя большэвікоў.

ХЛЕБНАЯ ВОСЕНЬ

П. ПРАНУЗА

Каля свірнай шмат народу,
Пот цячэ з вагаўшчыкоў.

У чарзе стаяць падводы,
Каб прыняць цяжар мяшкоў.

Вось дык сёлета ўрадзіла,
Вось дык сёлета ўмалот!
Едзе хлеб—багацце, сіла
І заможнасці аплот.

Калі з возам пара коней
Павярнула да двара,
Пляснула ўдава ў далоні:
— Гэта-ж столькі мне добра!..

І сваім вачам не верыць—
Ні то казка, ні то сон.
Адчыняе возчык дзверы:
— Забірай ад працы плён.

Борзда ён прайшоў па хаце,
Усе аглядзеўшы куты:

— Не памесціцца багацце,
Воз другі згружу куды?

Звеннявая вінавата
Усміхнулася ў адказ:

— Для майго багацця хата
Гэтка была якраз.

Узняла ў здзіўленні бровы.
Каля саду, за акном,
Новы зруб стаяў сасновы —
Зайтрашні прасторны дом.

Слёзы—яркія ільдзінкі—
Заіскрыліся ў вачах:
Прыгадала, як дзяўчынкай
Выбрала цяжкія шлях.

Працавала аж да стомы
Радзівілу, кулаку.
А прыносіла дадому
Усю аплату ў вузляку.

Хоць і быў з чужога поля
Спорны, добры умалот,—
Не падела хлеба ўволю
Парабчанкай за шмат год.

Толькі верасень у людзі
Вывеў, стаў свабодным край.
Золатам лягла на грудзі
Узнагарода за ўраджай.

Добраю славай карыстаецца і Мар'я Купішта. За 9 месяцаў яна зарабіла 187 працадзён. Яна паспявае дагледзець і прылашчыць сваіх траіх дзяцей і сумленна напрацаваць у калгасе. У мінулым годзе за высокі ўраджай лёну ўрад узнагародзіў яе ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Ордэн на грудзях у былой батрачкі! Гэта магчыма толькі ў Савецкім Саюзе, толькі пры сацыялістычным ладзе.

Старшыня калгаса з задавальненнем адзываецца аб сваіх людзях:

— Народ у нас дружны, і кожны за працу сваю атрымлівае поўнасьцю. Знатная звеннявая Афанасенка Па-

лагея, якая ў мінулым годзе атрымала ўрадавую ўзнагароду, выпрацавала звыш 160 працадзён. А працадзень у нас будзе важыць да 4 кілограмаў збожжа, амаль 5 кілограмаў бульбы, гародніна, грошы.

Значыць, ёй прыпадзе больш 40 пудоў хлеба, каля тоны бульбы. У нас некаторыя сем'і маюць больш 600 працадзён.

Ды хіба селянін у панскай Польшчы мог марыць аб такім прыбытку? Ніколі!

Новае жыццё прышло ў вёскі заходніх абласцей Беларусі—багатае, культурнае.

Н. СЯРГЕЕВА.
Сталцоўскі раён.

На радыёвузле калгаса імя Варашылава. Радыст Марыя Іенатаўна
Бруй уключае прыёмнік. Фото Берава і Пужэвіча.

Над сталінскім сонцам жывем у адзінай савецкай краіне

КВІТНЕЙ, НАША РАДЗІМА!

У мінулым годзе ўрад узнагародзіў мяне ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга за атрыманне высокага ўраджаю ільнонасення і ільновалакна.

Маці мая і бацька ніколі не думалі, што іх дачка атрымае дзяржаўную ўзнагароду за сваю працу. Ні ў адной буржуазнай краіне простую сялянку не ўзнагароджваюць за яе працу. Горш таго, многа сялян-беднякоў там вымушаны ісці ў кабалу да памешчыкаў ды кулакоў, і жанчыне-сялянцы плаціць менш, чым мужчыне. А ў нас? Колькі я зараблю—столькі і атрымаю.

На вайне з фашыстамі загінуў мой муж, пакінуўшы мяне з трыма малалеткамі. Хіба я змагла-б іх пракарміць, абуць, адзець, калі-б не калгас, не родная савецкая ўлада. За рубяжом не клапоціцца аб сем'ях загінутых франтавікоў, а мне калгас стварыў усе ўмовы для работы. Я працую ў звыне, на прападзень багата атрымала, ёсць у доме і хлеб, і бліны, і сала.

Вялікае шчасце жыць у савецкай краіне. Радзіма шчодро клапоціцца аб сваім народзе, і я буду працаваць так, каб апраўдаць гэтыя клопаты.

О. Ф. ЛІННІК.

Калгас «Новы свет» Капыльскага раёна.

Заклучны канцэрт агляду мастацкай самадзейнасці г. Мінска, прысвечаны 10-годдзю ўз'яднання беларускага народа. На здымку: выступленне маладзёжнага хора Мінскага прамбуда.

Фото А. Карніцкага і К. Якубовіча.

УСЕ ЗДОЛЬНАСЦІ—ЛЮ

Пагодным летнім днём 1949 года я атрымала дыплом аб сканчэнні Маладзечанскага настаўніцкага інстытута. Незабыўная дата ў маім жыцці! Цяпер я буду працаваць у школе, чытаць лекцыі для насельніцтва, вучыць малапісьменных... Колькі працы наперадзе!

Шчасце жыць у савецкай краіне! А пачыналася маё жыццё вельмі нявесела. Я дачка селяніна-бедняка. Мой бацька быў здольным чалавекам, любіў літаратуру, шмат чытаў, але ва ўмовах панскай Польшчы (мы жылі ў Заходняй Беларусі) не змог атрымаць якую-небудзь адукацыю. Мне пашанцавала — я скончыла «паўшэхную» школу, але аб далейшай вучобе магла толькі марыць.

Ішлі гады. Разам з бацькамі я працавала на нашым паўтарагектарным надзеле зямлі, зімовымі вечарамі прала кудзелю, вясною ставіла кросны. Хадзіла ў работкі да мясцовых багаццяў і ніколі не расставалася з затоснай марай—вучыцца.

Мара мая пачала ажыццяўляцца ў 1939 годзе, калі ўся Беларусь уз'ядналася ў адзінай савецкай сацыялістычнай дзяржаве. Я паступіла на настаўніцкія курсы, паспяхова скончыла іх і пачала працаваць у Дубніцкай

НЯМА КРАІНЫ ПРЫГАН

Многа песень, былін і вершаў склаў наш народ аб сваёй Радзіме. У іх чуваць любоў да яе, гордасць за яе, адданасць ёй. Кожны па-свойму любіць і цэніць айчыну. І я, простая жанчына, хачу сказаць сваё слова: няма краіны прыгажэй за нашу, няма краіны, дзе так лёгка, вольна жывецца працоўнаму народу!

Вазьму, напрыклад, сябе. Я ўсе маладыя гады батрачыла. 12 год была ў кабале. Так прайшла мая маладосць. І не бачыць-бы мне светлага дня ў жыцці, калі-б не Кастрычніцкая рэвалюцыя. Толькі яна прагнала памешчыкаў ды капіталістаў і дала волю працоўным.

А сапраўднае шчасце прышло да нас разам з калгасным ладам. Як аб'ядналіся мы ў калгас «Чырвоны партызан», пачалі працаваць дружна, з песняй. У мяне нібы і сіл прыбавілася, быццам памаладзела. Яно і зразумела—працуем для сябе, самі гаспадары свайго шчасця. Зараз мне падабаецца жыццё: хлебараба павяжае дзяржава, клапоціцца аб ім, цэніць яго працу.

КЛОПАТЫ АБ

Пятнаццаці год прайшла я на адну з ткацкіх фабрык Беластока. Шмат уніжэння і здэкаў прыйшлося перанесці, перш чым майстар дапусціў да вучэння. Не абыходзілася і без «падарунка» майстру, купленага на апошнія грашы. З вялікай цяжкасцю ўдавалася атрымаць спецыяльнасць у былой панскай Польшчы. Такія-ж цяжкасці адчувае моладзь тых краін, дзе фабрыкі і заводы яшчэ належаць прыватнікам.

Зараз я працую на Гродзенскім суконным камбінаце. Гляджу на нашу моладзь, і сэрца радуецца. Вучацца

Нічам у шчасці і славе Савецкай дзяржавы

ЦІ-ЛЮБІМАЙ АЙЧЫНЕ!

пачатковай школе. Памятаю, з якой радасцю кожны дзень ішла на лекцыі, як старалася перадаць вучням усе свае веды, як многа сама праседжвала над кнігамі. Акрамя заняткаў у школе, мне даводзілася шмат працаваць як дэпутату Астравецкага раённага савета дэпутатаў працоўных. У 1941 годзе я паступіла завочніцай на першы курс педагагічнага інстытута ў Беластоку, але раптам грывнула вайна... У першыя дні вайны загінуў мой муж-пагранічнік... Цяжка перадаць звычайнымі чалавечымі словамі тую нянавісць да ворагаў і боль за сваю краіну, якія перажывала ў той час.

Неўзабаве я стала байцом-агітатарам партызанскага атрада.

Так прайшло тры гады... А ў 1947 годзе я ў другі раз паступіла ў інстытут. І вось я настаўнік з інстытутскай адукацыяй. Мая спецыяльнасць—гісторыя. У сучасны момант працую ў Таварыстве па распаўсюджванню навуковых і палітычных ведаў у Маладзечна. У мяне толькі адно жаданне—усе свае сілы, энергію, здольнасці аддаць служэнню дарагой Айчыне, якая мяне вывучыла і дала верную пунцёўку ў жыццё.

Ніна ЛЯШКОВІЧ.

ПРЫГАЖЭЙ ЗА НАШУ

Зноў да прыкладу сябе пастаўлю: батрачыла я ў гаспадара, слова прыветнага не чула, за кавалак хлеба гнула спіну. А зараз я пачэсны чалавек у калгасе—звеннявая, мяне завуць майстрам высокіх ураджаяў. У мінулым годзе ўрад узнагародзіў мяне ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Раней мне і не снілася такое жыццё.

Працую я старанна. У мінулым годзе выпрацавала 258 працадзён, і цяпер будзе не менш. Жанчыны-калгасніцы не адстаюць ад мяне.

Я глыбока ўдзячна савецкаму ўраду і бацьку нашаму Сталіну за шчаслівае, заможнае жыццё ў калгасе, за тое, што дзеці нашы вучацца ў школе, што ім адкрыты ўсе шляхі-дарогі да шчасця.

А. Н. КАЗЛОВА,

звеннявая калгаса «Чырвоны партызан»
Ветрынскага раёна Полацкай вобласці.

ПАТЭАБ ЛЮДЗЯХ

людзі ў школах ФЭН на поўным дзяржаўным забеспячэнні, жывуць у добрых інтэрнатах, адзеты, абуты, добра харчуюцца. Адразу-ж пасля школы яны становяцца да машыны. Шчаслівая моладзь у шчаслівай, вольнай савецкай краіне!

30 год прапрацавала на тэкстыльных і суконных прадпрыемствах Беластока, не маючы адпачынку. А зараз я кожны год атрымліваю водпуск. Вось што значыць родная савецкая ўлада!

Дзякуючы выключным клопатам савецкага ўрада, большавіцкай партыі і асабіста таварыша Сталіна аб кожным савецкім чалавеку наш народ плённа працуе і добра адпачывае. У нашай краіне для працоўных устаноўлены штогоднія водпускі, рабочым прадастаўлена шырокая сетка курортаў, санаторыяў, дамоў адпачынку.

У гэтым годзе дзесяткі рабочых нашага камбіната пабывалі ў санаторыях і дамах адпачынку. Я сама правяла водпуск у доме адпачынку «Тэалін», у маліўнічай мясцовасці Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці. Пры панскай Польшчы тут быў маёнтак памешчыкаў Дабычыных.

Разам са мной адпачывалі вінтоўшчыца Мар'я Падгол, ткачыха Раіса Пракапюк і іншыя работнікі камбіната. Усе мы добра паправіліся і з новымі сіламі прыступілі да работы.

У нашай краіне кожны грамадзянін мае права на працу і адпачынак. Гэтыя правы запісаны залатымі літарамі ў асноўным законе Савецкай дзяржавы—Сталінскай Канстытуцыі.

У нас народ—гаспадар свайго шчасця, свайго жыцця.

Дык слаўся, наша айчына, расці і мацней на радасць прыяцелям, на гора ворагам!

М. І. ГУСАРАВА,

стаханаўка-вінтоўшчыца суконнага камбіната.

У Пінскім абласным радзільным доме. Галоўны ўрач радзільнага дома Р. Л. Калініна ля ложка рожаніцы—работніцы хлебакамбіната Вольгі Маратока.
Фото Л. Папковіча.

„ВОСЬ ЯНА, НАША КРАСУНЯ!“

ДОСВІТКАМ поезд падыходзіў да Віцебска. У купэ мітусіўся чалавек у плашчы — ён усё пазіраў у акно, прабуючы штосьці разгледзець на гарызонце. Нарэшце, твар яго асвятліўся шырокай усмешкай: «Вось яна, наша красуня!» Суседзям па купэ таксама захацелася зірнуць на красуню. Праз акно мільгаў суровы пейзаж горада, што раскінуўся па ўзгорках, а на гэтым фоне ярка вырысоўваўся бела-ружовы корпус фабрычнага будынка. Віцеблянін у плашчы, ні да кога не звяртаючыся, усхвалявана прамовіў: «Бач ты, якая ружовая — нібы дзяўчына!» Гэтыя ласкавыя словы — у чым ужо ніхто з пасажыраў не сумняваўся — адносіліся іменна да прыгожага фабрычнага корпуса. «Красуня... ружовая, як дзяўчына» аказалася адноўленай пасля вайны панчошна-трыкатажнай фабрыкай «КІМ».

* * *

У кабінце Анны Сцяпанаўны Хаванскай — начальніка цэха фабрыкі «КІМ» — шмат народу. Сюды сабраліся вырашыць гарачую спрэчку, якая завязалася ў цэху. Анна Сцяпанаўна слухае моўчкі, пераводзячы ўважлівыя вочы з аднаго на другога. Нарэшце, ціхім, унушальным голасам падводзіць вынікі. Вырашыўшы спрэчнае пытанне, людзі спакойна разыходзяц-

ца, але твар у Анны Сцяпанаўны доўга яшчэ застаецца строгім і клапатлівым.

Клопатаў няма.

Цэх, які ўзначальвае Хаванская, уступіў у эксплуатацыю толькі год назад. На фабрыку прывезлі зусім новае абсталяванне — так званыя катонныя машыны, якія вырабляюць тонкія шаўковыя пантохі са швом. Пры мантажы адразу-ж узніклі цяжкасці. Складанае і тонкае абсталяванне, прывезенае ў 1947 годзе, стаяла ў напалову разбураным памяшканні, заваленым усякім ламаччам. Мантаж трэба было пачынаць, а людзей, знаёмых з новымі машынамі, на ўвесь велізарны цэх было... двое — Анна Сцяпанаўна і яе памочнік.

Таму мантаж катоннага цэха з'явіўся адначасова і вучобай для выхаванцаў ФЗН, якія ў вучылішчы не атрымалі тэарэтычнай падрыхтоўкі для асваення катонных машын. Вучыліся яны пад кіраўніцтвам Хаванскай на месцы, у працэсе абсталявання новага цэха. Адначасова ў ФЗН рыхтавалі новы выпуск работніц, якім Анна Сцяпанаўна чытала курсы спецтэхналогіі катонных машын.

У снежні 1948 года мантаж новага абсталявання быў закончаны, і начальнікам цэха стала Анна Сцяпанаўна Хаванская.

За плячамі Анны Сцяпанаўны не вялікае па часу, але багатае зместам жыццё. Яна — равесніца Кастрычніка. 15 год назад скончыла ФЗН пры віцебскай панчошна-трыкатажнай фабрыцы імя Клары Цэткін і пачала працаваць на панчошна-трыкатажнай машыне МТ-1.

Гэта былі гады першай сталінскай пяцігодкі, значнаальныя ў гісторыі нашай радзімы нараджэннем руху энтузіястаў-ударнікаў. У 1936 годзе Анна Сцяпанаўна, як ударніца, адной з першых уключаецца ў рады стаханаўскага руху і пераходзіць з абслугоўвання чатырох трыкатажных машын на восем. У працэсе работы яна няспынна ўдасканальвае свой вытворчы метада. Стаханаўскую працу яна непарывна звязвае з актыўнай комсамольскай работай, як сакратар цэхавога бюро ВЛКСМ і член фабрычнага бюро.

У 1938 годзе, як адну з лепшых стаханавак фабрыкі, яе накіроўваюць вучыцца ў Маскву — у Прамысловую Акадэмію імя Молатава. З Акадэміі Хаванская паступае на 2 курс Маскоўскага тэкстыльнага інстытута. Гады вучобы прайшлі для яе з карысцю. Вучобу яна ўвесь час сумяшчала з практыкай (працавала майстрам у лабараторыі пры інстытуце).

Скончыўшы інстытут, Анна Сцяпанаўна вярнулася ў родны Віцебск — інжынерам на фабрыку «КІМ». Яе самастойная работа пачалася адразу з пераадолення сур'ёзных цяжкасцей. У аднаўленне разбуранай фашыстамі фабрыкі яна ўнесла свой каштоўны ўклад — мантаж катоннага цэха, якога да вайны фабрыка «КІМ» не мела.

Лёс Анны Сцяпанаўны з'яўляецца лёсам вырашчанага Кастрычнікам прадстаўніка новай, савецкай інтэлігенцыі. Не толькі як сур'ёзны і каштоўны работнік, але і як чалавек, Анна Сцяпанаўна валодае рысамі, выхаванымі ў ёй нашай рэчаіснасцю. За знешняй яе сухасцю адчуваецца сапраўдная скромнасць, вялікая прыныповаць, строгая патрабавальнасць да людзей, у першую чаргу — да сябе. У яе словах і ўсёй манеры паводзін няма задаволенасці сваімі поспехамі —

наадварот: чым больш зроблена, тым яшчэ большага дабіваецца.

Анна Сцяпанаўна з гонарам патрыэта расказвае, як яшчэ да вайны савецкія спецыялісты вынайшлі новую сыравіну для шаўковага трыкатажу, як выходзяць у свет моцныя і прыгожыя панчохі «капрон». Анна Сцяпанаўна яшчэ не задаволена вынікамі новай прадукцыі свайго цэха і абяцае даць у хуткім часе яшчэ больш удалыя ўзоры.

... Многа перадавых работніц вырастала віцебская панчошная фабрыка «КІМ».

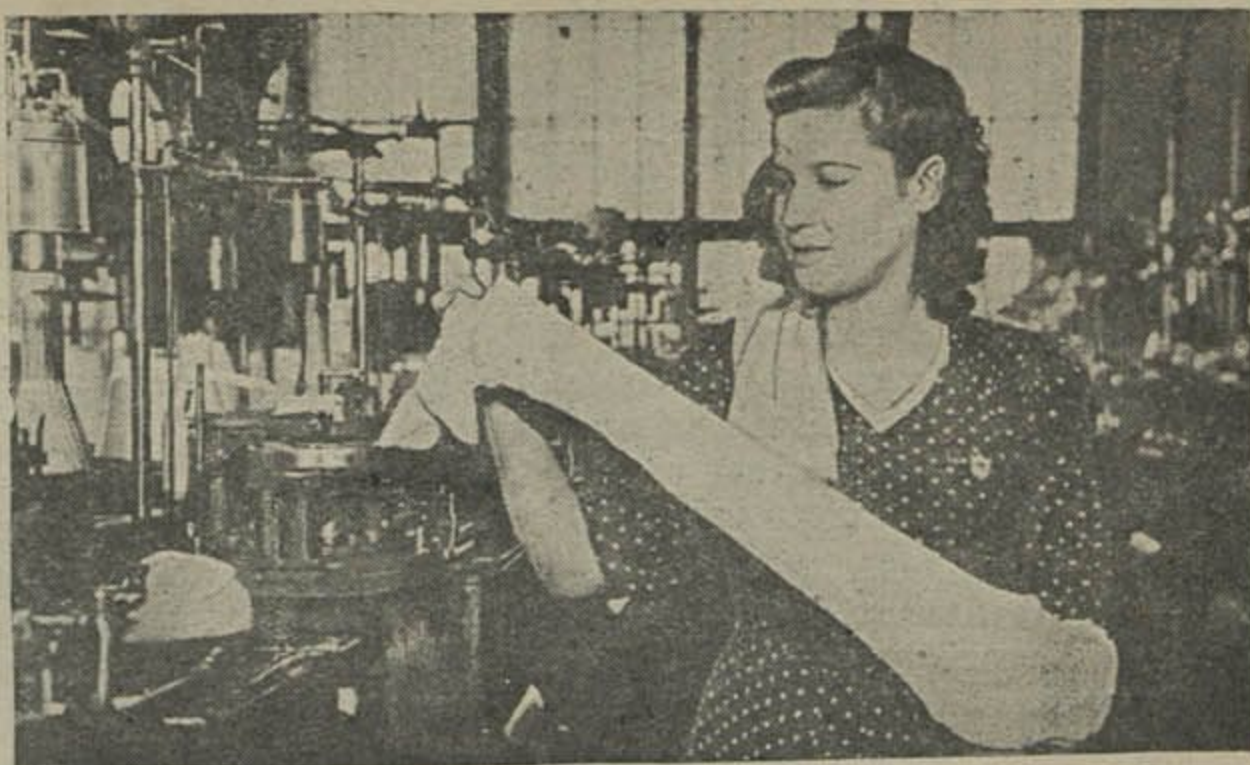
У 1929 г. паступіла на фабрыку вучаніцай Мар'я Гур'янава, дзяўчына-сірата. Ёй прапанавалі займацца ў гуртку па вывучэнню панчошнай машыны. Хутка асвоіўшы хітрую машыну, яна пачала вучыцца на памочніка майстра. Старыя майстры ўважліва адносіліся да сумленнай і здольнай вучаніцы, усяляк дапамагалі ёй стаць на ногі. Яна наведвала вячэрнюю рабочую школу і скончыла 7 класаў. На фабрыцы яна працавала і вучылася, выходзілася і расла.

Стройнымі радамі стаяць трансмісіі вязальнага цэха. 44 разумныя вязальныя машыны абслугоўвае ўсяго тры чалавекі — дзве работніцы і брыгадзір. Гэта—брыгада выдатнай якасці памочніка майстра Мар'і Аляксандраўны Гур'янавай. Яе брыгада атрымала пачэснае званне ў ліпені 1949 года, калі дала 97 проц. выдатнай выпрацоўкі і толькі 3 проц. прадукцыі другога гатунку. Нядаўна брыгада ўзнагароджана ганаровай граматай Віцебскага горвыканкома.

... З 1933 года працуе на фабрыцы кетлёўшчыцай т. Ісцянава. Тут яна атрымала спецыяльнасць, тут уступіла ў члены ВКП(б), тут з года ў год удасканалвае сваё вытворчае майстэрства. Зараз яна выконвае норму на 150—170 проц., з'яўляецца членам партбюро фабрычнай партарганізацыі. Разважліва гаворыць яна аб неабходнасці эканоміі: «Галоўнае — у свядомым, гаспадарчым абыходжанні з сыравінай». З такімі людзьмі, — а іх многа на фабрыцы — і работа спорыцца.

Фабрыка «КІМ» сістэматычна перавыконвае вытворчы план. Прадукцыйнасць працы супроць леташняй вырасла на 57,7 проц. Калектыў фабрыкі дабіваецца вялікай эканоміі трыкатажу і прадзіва. За апошнія тры месяцы эканомлена 10 тон сыравіны. Да канца года кімаўцы абавязаліся эканоміць 36 тон сыравіны і даць прадукцыі звыш плана на 4 млн. руб.

24 брыгады спаборнічаюць за званне брыгад выдатнай якасці. Многія работніцы замест 12 панчошных машын абслугоўваюць 23. Адной з першых на

23 машыны перайшла комсамолка Галя Каржанейская. Пры норме 674 пары яна выпрацоўвае цяпер 900 пар панчошных вырабаў. На сартаванне панчоў яна траціць замест 16 толькі 8 хвілін. Сваю машыну яна чысціць два разы ў змену. Галя Каржанейская за паспяховую работу ўзнагароджана значком «Выдатнік тэкстыльнай прамысловасці СССР».

Барацьба за выдатную якасць — гэта, перш за ўсё, узровень грамадска-палітычнай свядомасці калектыва.

Партыйная і комсамольская арганізацыі фабрыкі ўзначальваюць яе няспынны рух уперад. Высока арганізавана не толькі праца, але і вольны час работніц. У ажыўленых дыспутах моладзь абменьваецца ўражаннямі аб прачытаных кнігах. Любімыя героі кімаўцаў — Алег Кашавы, Любоў Шэўцова з «Маладой гвардыі» Фадзеева, таварыш Батманаў, Таня Васільчанка з твору Ажаева «Далёка ад Масквы», лётчык Мерэс'еў з «Аповесці аб сапраўдным чалавеку».

Даклады комсамольцаў на гэтых дыспутах адметны высокім культурным узроўнем, глыбокім разуменнем мастацкай літаратуры. Яны заклікаюць быць такімі-ж самаадданымі ў працы і служэнні Радзіме, як Таня Васільчанка, як лётчык Мерэс'еў. Гэтыя бурныя дыспуты сведчаць аб той велізарнай выхаваўчай ролі, якую адыгрывае наша мастацкая літаратура ў фармаванні камуністычнай свядомасці савецкай моладзі.

Кожны тыдзень група комсамольцаў выязджае ў падшэфныя калгасы «20 год Кастрычніка» і «Парыжская Комуна». Калгаснікі любяць і цэняць сваіх маладых шэфіў, бо яны дапамагаюць ім у працы, а ў вольны час арганізуюць у калгасе самадзейныя канцэрты. Заслужаным поспехам карыстаецца тут маладзёжны хор фабрыкі «КІМ».

Жыццё работніц фабрыкі «КІМ» насычана творчым гараннем, любоўю да сваёй справы, да сваёй фабрыкі, да сваёй вялікай маці-Радзімы. Вось чаму такімі блізкамі і зразумелымі сталі для нас словы любові і гордай пяшчотнасці, з якімі незнаёмы віцеблянін у поездзе сустракаў карпусы фабрыкі «КІМ».

«Вось яна, наша красуня!»

Галіна НАСЦЯЛЯНЕЦ.

ДВОЙЧЫ ОРДЭНАНОСЕЦ

КАЛГАС імя Сталіна — старэйшы на Брэстшчыне. Арганізаваўся ён у 1940 годзе ў былым маёнтку пана Бабінскага. Немцы ў час акупацыі да ніткі абрабавалі багатую арцельную гаспадарку. Але яны не зламалі волі маладых калгаснікаў, не пахіснулі іх веры ў шчаслівую будучыню.

— Светлае жыццё зноў да нас вернецца, — упэўнена гаварыў аднавяскоўцам Павел Стасюк.

Разам з жонкай сваёй Ганнай ён шмат год прабатрачыў на Бабінскага і іншых паноў. Павел і Ганна да дна выпілі горкую батрацкую чашу.

Вось чаму яны першыя падалі заяву аб уступленні ў калгас — у першы калгас, створаны на Брэстшчыне. Вось чаму ў першы-ж дзень, калі праклятыя каваны нямецкі бот ступіў на савецкую зямлю, Павел Стасюк разам са старшынёй і брыгадзірам арцелі закапалі ў зацішным куточку дакументы праўлення і працоўныя кніжкі калгаснікаў.

І калі прышоў вялікі дзень вызвалення, — Павел і яго сябры адразу-ж дасталі каштоўны клад.

— Бывай, Ганна, — сказаў муж. — Я разам з усімі іду дабіваць ворага ў яго ўласнай бярозе.

У арцелі засталіся жанчыны, старыя ды дзеці. Ішла вайна. А на калгасных палях кіпела дружная напружаная праца.

— Мы таксама на лініі агню, — гаварыла Ганна сяброўкам.

Працавалі ўпарты, не шкадуючы сіл. Палі зараслі быльнягом, пустазеллем. Фермы былі знішчаны, інвентар расцягнуты. Усё даводзілася пачынаць нанова.

Але людзі не палі духам. Ганна і справай і парадай паказвала аднавяскоўцам, як трэба змагацца на працоўным фронце. Дзень за днём аднаўлялася грамадскае багацце арцелі.

... Вярнуліся франтавікі з перамогай. Але муж Ганны не прышоў у родную хату: смерцю адважных загінуў ён на подступах да Берліна. Безупешна плакала ўдава. На руках у яе засталася двое дзяцей. Малодшаму толькі споўнілася сем год.

Калгас, родная савецкая ўлада не пакінулі Ганну ў горы. Яна не апусціла рук, а яшчэ з большай стараннасцю ўзялася за працу.

Дзесяткі раз перачытвала Ганна газету, дзе была апублікавана пастанова лютаўскага Пленума ЦК ВКП(б) «Аб мерах уздыму сельскай гаспадаркі ў пасляваенны перыяд». Калгас рыхтаваўся да вясны. І вось аднойчы вечарам у хаце Ганны Андрэўны Стасюк адбылося паседжанне праўлення.

— У 1946 годзе, — сказала гаспадыня, — маё звяно атрымала 200 цэнтнераў бульбы з гектара. А сярэдні ўраджай на калгасу склаў 120 цэнтнераў.

Цяпер я абавязваюся са сваім звяном зняць не менш 250 цэнтнераў з гектара.

— Ці справішся? — недаверліва спытаў старшыня рэвізійнай камісіі Філіп Марчук. — Зроду такіх ураджаяў

на нашых землях не бывала.

— А ў нас будзе! — упэўнена прагаварыла Ганна і расказала, што яе звяном ужо зроблена. Зямлю пад бульбу звяно пачало рыхтаваць яшчэ з восені. Зіма 1947 года выдалася суровая, снежная. Правялі снегызатрыманне. Садзіць бульбу вырашылі пад маркер. На кожны гектар нарыхтавалі па 40 тон гною і па 4 цэнтнеры попелу.

— Калі ўсходы падымуцца на 8 сантыметраў, падкормім іх птушыным памётам у сухім выглядзе, — дакладвала праўленню звеннявая. — За лета два разы праполем участак, чатыры разы абматычым. Вось усё, што датычыць аграэхнікі. А галоўнае, таварышы, — гэта людзі. У маім звяне такія выдатныя калгасніцы, як Жэня Кот, Надзея Рупкая, Праскоўя Алянюк. Вы ўсе іх ведаеце, яны не падвядуць.

... Работа закіпела. Усе сілы і вопыт маладых калгасніцы аддавалі любімай справе, на-гаспадарску вырошчвалі ўраджай. І сваё абяцанне звяно стрымала з чэсцю: атрымала з гектара па 250 цэнтнераў бульбы.

Але Ганна не супакоілася. Парайўшыся з сяброўкамі, яна рашыла ў 1948 годзе зняць не менш 300 цэнтнераў бульбы з гектара на плошчы ў 3 гектары. Цяпер не толькі ўсе члены яе звяна, але і ўсе калгаснікі былі цвёрда ўпэўнены, што такі ўраджай будзе дасягнуты.

І сапраўды, — у напружанай працы, у дружбе з перадавой савецкай аграэхнікай звяно Ганны Андрэўны Стасюк у мінулым годзе атрымала па 305 цэнтнераў бульбы з гектара на плошчы ў 3 гектары. А на плошчы ў 15 гектараў звяно намалаціла па 20,5 цэнтнера жыта з кожнага

гектара.

У сувязі з 30-годдзем Беларусі ўрад узнагародзіў Ганну Андрэўну Стасюк ордэнам «Знак пачёта». А ў красавіку газеты прынеслі ў калгас імя Сталіна другую радавую вестку: за атрыманне высокага ўраджаю бульбы Ганна Стасюк і член яе звяна Яўгенія Кот узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга.

— Будзем працаваць яшчэ лепш, — сказала Ганна Андрэўна і ўзяла са сваім звяном новае абавязальства: у чацвёртым годзе пасляваеннай сталінскай пяцігодкі сабраць на сваім участку па 350 цэнтнераў бульбы з гектара.

Бітва за высокі ўраджай пачалася. Цяпер ужо ў калгасе было не адно звяно па вырошчванню бульбы, а два: другім кіравала вучаніца Ганны Андрэўны — маладая, ініцыятыўная дзяўчына Надзея Рупкая. Яна таксама абавязалася атрымаць на ўчастку свайго звяна па 350 цэнтнераў бульбы з гектара.

Яшчэ з восені падрыхтаваўшы глебу, звенні вясною ўнеслі ў яе мясцовыя і мінеральныя ўгнаенні. Пасеў-

Г. А. Стасюк.

ную бульбу адбіралі па клубню, потым праяравізавалі. Трохразовае матыкаванне, падкормка, праполка — усе гэтыя работы выконваліся старанна. Пустазеллю не далі падняцца.

— Абавязальства выканаем напэўна! — гаворыць Ганна Андрэеўна.

— Ведаю, ты ўжо пра новую кофточку дбаеш, — смяецца Надзя Руцкая.

— Гэта чаму-ж?

— А каб прыкалоць трэці ордэн.

— Вось ты якая, — усміхаецца Ганна і сур'ёзна, унушальна зазначае: — ордэны любую вопратку ўпрыгожваюць... А новых кофточак маю даволі. Дарэчы, і ты пра ордэн думаеш.

У сваю чаргу сароміцца Надзя. А Ганна Андрэеўна задумліва гаворыць:

— Не толькі ў ордэнах справа, таварышы... Ордэн — вялікі гонар. Але галоўнае — людзі, простыя людзі, што ўзняліся да светлага, шчаслівага жыцця.

... Сёлета ў калгасе імя Сталіна разгарнулася вялікае спаборніцтва. За цэнтральнай сядзібай, ад парка, пачынаецца новая вуліца. Тут будзе прасторную, светлую хату Ганна Стасюк.

— Калгас прынёс мне радасць і шчасце, — гаворыць яна. — У арцелі любая справа пад сілу, агульнымі сіламі можна зрушыць і горы.

І Ганна марыць аб тым часе, калі ў яе хаце загарыцца лямпачка Ільіча, калі электрычнасць прывядзе ў рух малатарню на арцельным току. «Пытанне будаўніцтва электрастанцыі наспела, яго трэба хутчэй вырашаць». Так гаворыць звенная. І да голасу яе ўважліва прыслухоўваюцца калгаснікі.

Ганну Андрэеўну любяць і паважаюць за сумленную працу, за тое, што яна заўсёды і ўсюды ўперадзе. Асабістым прыкладам, дэлавой парадай былая батрачка, а цяпер знатная звенная Ганна Стасюк заклікае аднавяскоўцаў на паспяховае вырашэнне задач сталінскай пяцігодкі.

П. ЧАРНЫХ.

Калгас імя Сталіна Жабінкаўскага раёна.

Лепшыя стаханавкі швейнага ўчастка выдатнай якасці мінскай абутковай фабрыкі імя Кагановіча (злева направа): Е. Мармулева, М. Быкава, С. Лашук, О. Анейчык. Іх зменная выпрацоўка — 150—200 проц. нормы.

Фото К. Якубовіча.

Ганна Андрасюк — звенная комсомольска-маладзёжнага звяна калгаса імя Варашылава (Жабінкаўскі раён Брэсцкай вобласці) — вырасіла больш як стопудовы ўраджай збожжа на плошчы ў 15 гектараў.

Фото М. Мінковіча.

На былой ускраіне

Вера ЛЮТАВА

ТРАМВАЙ даўёз нас да ўскраіны Мінска—у раён Магілёўскага шасе—за дваццаць хвілін. У дакастрычніцкі час дабрацца сюды было справай нялёгкай. Трамвай і аўтобусы не хадзілі на рабочыя ўскраіны. Да рабочых слабодак людзі дабіраліся пеша.

У прахадной швейнай фабрыкі імя Крупскай прыветная дзяўчына ўважліва аглядае нас і вышсвае пропуск. Перад ёю на століку—раскрытая кніга: «Анна Карэніна».

На тэрыторыі фабрыкі мноства зелені. Усюды кветнікі, густыя алеі з таполяў і ясеняў. Таполі яшчэ палетняму зялёнаму, а ясені крануты жаўцізнай восені.

Гэтыя дрэвы 19 год назад пасаджаны камсамольцамі фабрыкі. Пра той час старыя работніцы ўспамінаюць:

— Мы толькі ўступалі ў жыццё. І нам хацелася, каб яно нічым не напамінала побыт дарэволюцыйных рабочых. Сваю фабрыку мы ўпрыгожвалі зеленню, каб не напамінала

Харавы гурток работніц швейнай фабрыкі імя Крупскай. На першым плане—запявала Яніна Клімовіч.

Фото І. Шышко.

Алена Катэка і Тацяна Няборская за вышываннем.

Фото І. Шышко.

нам больш сумныя, брудныя заводскія двары.

Скрозь парадзелі лісце праглядаюць светларужовыя карпусы фабрыкі, клуба. А за імі спускаюцца да ракі жылыя будынкі рабочых, афарбаваныя ў той-жа радасны колер.

Стары вахцёр добра памятае, як трыццаць два гады назад на гэтым месцы быў пустыр. Справа ад яго ляпіліся адна да адной халупы рабочай ўскраіны—Серабранкі; злева, дзе цяпер зграбнаю стужкай пралагае шасе, цягнуўся выбіты бальшак, а каля яго стаялі тры карчмы, якія гандлявалі гарэлкай. Так і звалася гэтае месца: «Тры карчмы». Не было тут ні школы, ні больніцы.

Начальнік жыллёва-комунальнага адзела паказвае нам жылыя дамы фабрыкі. Насельніцтва тут да шасцісот чалавек. У сямейных рабочых—асобныя пакоі. Адзіночкі жывуць у інтэрнатах, па пяць чалавек у пакоі.

Заходзім у дом № 2. У калідоры пасля рамонту пахне свежаю фарбай.

У большасці пакояў—ідэальная чыстата. Усюды кветкі, выштыя дыванчкі, сурвэткі, зграбныя шыфан'еркі, радыёпрыёмнікі, акуратна засланія ложка. Інтэрнатаўцаў фабрыка поўнаасцю забяспечвае пасцельнымі прыладамі. На набыццё для інтэрната мэблі і бялізны сёлета адпушчана 30 тысяч рублёў. Куплены шыфан'еры, радыёпрыёмнікі, атласныя коўдры, фіранкі і г. д.

У першым пакоі Таня Няборская і Лена Катэка ўсаджваюць нас за стол, частуюць яблыкамі. Абедзве працуюць на бялізнавым канвееры і выконваюць план на дзвесце процантаў. У вольны час чытаюць, хо-

дзяць у клуб, рукадзельнічаюць. Лена Катэка—спецыялістка па вышыванню рыпшэль. Лепшыя накідкі і сурвэткі яе рукамі зроблены. А Тані Няборскай хочацца паказаць сваю нядарную пакупку—швейную нажную машыну, што стаіць пад беласнежным чэхлом. Дзяўчына з гонарам паглядае на яе. Мы цікавімся, ці не даводзілася дзяўчатам чуць старую песню:

«Ах ты, бедная, бедная швейка,
Истомлёна работою грудь,
Нелегко достается копейка...»

Дзяўчаты адмоўна ківаюць галовамі:

— Не, не чулі. Цяпер не спяваюць такіх. Гэта-ж пра старыя часы спяваецца.

Яны ўсміхаюцца, зноў наперабой частуюць яблыкамі і апавядаюць.

Фабрыка з месяца ў месяц перавыконвае план. Лепшыя стаханаўцы ўжо выканалі свае пяцігодкі. На фабрыцы саборнічаюць 33 брыгады. Брыгадам Наталлі Гусарэвіч і Мар'і Ганчарык, якія працуюць у касцюмным цэху, Міністэрства лёгкай прамысловасці СССР і БССР прысвоіла званне «Брыгад выдатнай якасці». Гэты цэх з красавіка цвёрда трымае пераходны Чырвоны Сцяг. Яны глыбока адчулі пчасце свабоднай працы на карысць свайго народа.

У зараслях ясеня—прыгожы драўляны домік, увесь завіты паўзучымі раслінамі. Тут дзіцячы сад фабрыкі. У пакоях чыста, цёпла, светла.

Пры фабрыцы ёсць сталовая, магазін, душавая і ванная, будзеца вялікая пральня. Медпункт абсталя-

ваіы трыма кабінетамі: тэрапеўтычным, зубаврачэбным і перавязачным.

У невялікім клубе фабрыкі поўмякія крэслы набліскаюць лакам. На сценах—партрэты правадыроў, фатаграфіі лепшых работніц, пахвальныя граматы, атрыманыя мастацкай самадзейнасцю клуба. Да трыццаць другой гадавіны Кастрычніка клуб занова распісаны, сцена задрапіравана чырвоным матэрыялам; заслона—з чырвонага аксаміту, такія-ж гардзіны. Нядаўна дырэкцыя купіла клубу новае піяніно, баян і набор струнных інструментаў.

Пры клубе працуюць гурткі: харавы, танцавальны, мастацкага слова. Асаблівай павагай карыстаецца жаночы хор з 70 чалавек.

Калектыў мастацкай самадзейнасці швейнікаў даў многа канцэртаў у горадзе, у піонерскіх лагерах. Ён тры разы адзначан пахвальнымі граматамі горсавета і Дома народнай творчасці. Да кастрычніцкіх свят калектыў падрыхтаваў новую праграму. Для хора пашыты новыя касцюмы, для салістаў—канцэртныя плаці.

У клубе сістэматычна чытаюцца лекцыі на міжнародныя тэмы, па агульнаадукацыйных і спецыяльна-тэхнічных пытаннях. Бібліятэка мае добры падбор кніг, што садзейнічае прыцягненню чытачоў. На яе папайненне дырэкцыя фабрыкі перавяла сёлета 10 тысяч рублёў.

Пакідаючы фабрыку, мы мімаволі ўспомнілі, у якіх цяжкіх умовах жы-

лі рабочыя да рэвалюцыі. Вось як апісвае В. Шышкоў ва «Угрум-раце» рабочую казарму: «У казарме, калісьці пабудаванай на сорок чалавек, змяшчалася паўтараста. Страшэнная цесната прымушала многіх спаць на халоднай земляной падлозе. Там-жа, бліжэй да ачагоў, спалі ўпавалку і дзеці. Прастуда, хваробы не выводзіліся. На казарме, разам з буйнай лаянкай, іпоў зацяжны кашаль, хрыны, вохканне. Казарма напамінала больніцу...»

Успамінаючы гэты змрочны малюнак, яшчэ і яшчэ раз пераконваемся, як непазнавальна змянілася жыццё працоўнага чалавека пасля Кастрычніка.

ЯЕ ПЕРАМОГА

Піліп ПЕСТРАК

Мал. Ю. Пучынскага

(АПАВЯДАННЕ)

НА СХОДЗЕ ў вёсцы, калі была гутарка аб арганізацыі калгаса, першай выступіла Зося—жонка загінутага франтавіка, маці траіх дзяцей. Невялічкага росту, круглавідая па твары, з курносінкай,—яна талкова, спакойна і пераканальна гаварыла аб неабходнасці стварэння калгаса ў вёсцы.

— Вы ўсе памятаеце нашу сям'ю,—гаварыла Зося,—у маіх бацькоў зусім не было зямлі. Затое было аж дзевяцёра дзяцей. Людзі часта казалі, што на беднасць бог дзецямі не скупіцца. Бацька прападаў на заробках—то ў панскім маёнтку, то на лесанільных заводах, а то і наогул на лесараспрацоўках у якога-небудзь купца. Маці ўлетку амаль да ўсіх заможнейшых у вёсцы паспывала наймацца жаць, а ўвосень капаць картоплі. А прыдзе зіма—дні і ночы, бывала, смакталася кудзеля. Усё—людзям. А сабе ад гэтага была зацірка для дзяцей і картапляная каша. Хлеб адважваліся пячы толькі к калядам і к вялікадню—іменна тады, калі з заробкаў прыходзіў да сям'і бацька.

Усё гэта было пры панах. Ды ці мала што здаралася перажыць? Вясною апухалі ад голаду?—так, апухалі.

Усё гэта было пры панах. Савецкая ўлада прынесла нам новае жыццё і будаваць яго мы павінны па-новаму. Паглядзіце на такіх-жа ўдоў у суседнім калгасе. Жывуць яны і бяды не ведаюць. І хлеб і сала—ўсяго маюць у дастатку. Свой клуб, у хатах электрычнасць. Чаму-ж нам не пайсці за імі—па правільным калгасным шляху?

Слухаючы Зосю, маладым хлопцам стала нават крыху сорамна за сябе. Старэйшыя мужчыны, сямейныя людзі, пасміхаліся ў вуе і ўсё-ж такі казалі:

— І адкуль у яе словы бяруцца? Не ўступіць ніякаму агітатару... Рэжа проста з пляча...

Хоць мужчыны ацягваліся з першым словам, але бы-

ло відно, што яны, як-ні-як, ганарыліся сваёй Зосяй. А жанчыны—ну, дык проста расквіталі, слухаючы Зосю. Значыць, нашае бярэ...

Першая заява аб уступленні ў калгас была паложана на стол Зосяй. Палажыўшы, адварнулася да схода і прамовіла:

— Чуеце, мужчыны, аддаю ўсё ў калгас. Пакідаю сабе толькі карову. Цёлку аддаю, аддаю воз, плуг, барану і авёс на насенне.

— Ты і мужыка свайго аддала-б у калгас, каб ён у цябе быў,—сказаў нехта ззаду.

— Каб у мяне быў мужык, то ён супроць мяне не пайшоў-бы,—адрэзала Зося.

На момант настала ціша ў хаце. Мужчыны зацягваліся самасадом і глядзелі на стол, за якім сядзеў сак-

ратар райкома і старшыня сельсовета Дзімчук, малады яшчэ, пупалаваты на твары. Ён толькі хапеў узняцца і нешта сказаць, як натоўп у хаце раздвоіўся—ад дзвярэй ішоў к сталу малады чалавек у ваеннай форме.

Бляск лямпы асвятліў твар, на якім, як пасля воспы, меткамі рабацелі большыя і меншыя сіняватыя ямачкі. Гэта—сляды асколкаў снарада. Толькі прыгожыя вялікія карыя вочы глядзелі смела, адкрыта і рабілі твар натхнёным. Дэмабілізаваны сержант стаў гаварыць спачатку аб вайне. У якіх толькі страшэнных цяжкасцях здаралася бываць—і то савецкія людзі ўсё перамаглі. Цяпер, калі савецкая ўлада хоча нам наладзіць жыццё, мы павінны як мага іспі ёй насустрач для нашага-ж добра. Дэмабілізаваны Сцяпан Сідарчук быў сынам бацькі, які працаваў падпольшчыкам яшчэ пад панскай Польшчай і якога немцы павесілі ў першым месяцы свайго вераломнага нападу,—павесілі, як комуніста. Бацьку павесілі, а сын вярнуўся з вайны з пакалечаным тварам. Але душа папрыгажэла, бо сталася больш багатай, чым была дагэтуль. Вось ён яе і выкладае перад сходам.

На першы раз з сямідзесяці гаспадарак дваццаць падалі заявы ў калгас.

Старшынёю калгаса «Перамога» выбралі Сцяпана Сідарчука. Зося сталася членам праўлення.

Пайшла яна са схода дахаты незадаволенай і задуманай—так мала запісалася...—думала сама сабе. Ужо была поўнач. Над вёскай мігацелі лютаўскія, яшчэ халодныя, зоры. Пад нагамі патрэскаў лядок.

Нехта следам увайшоў за ёю ў хату. Хто-б гэта мог быць? Запаліла лямпу і тады прыгледзелася. Ну так, ён—Сцяпан. Праўда, не раз ён вось так заходзіў у хату—ці то ўдзень, ці ўвечары. Многа жарту ў хлопца, многа гутаркі, многа думак харошых, але... усё-ж такі пакалечаны. Шукае сабе хлопца спакою, прытулку. Няма ў яго ні бацькі, ні маці. Сёстры ёсць—замужам у іншых вёсках. І так жыве Сцяпан адзін. Праўда,—малады, праўда,—Герой, але што-ж... І рукі Зосі апускаюцца. Задумаецца на момант і ідзе да сваёй работы.

І цяпер Сцяпан, увайшоўшы, з ветлівасцю зняў шапку і павесіў на цвік, стаў гаварыць гарачкова, амаль натхнёна аб калгасе. Не мог устрымацца, каб не пахваліць Зося.

— Даказала ты сягоння... Можна пажадаць кожнаму... Але праца яшчэ наперадзе... Чула, што гаварыў сакратар на астатку?

— Чула... чаму не...

— Вось—трэба замацаваць тое, што здабылося, не даць, каб хто яго раскідаў, і весці працу сярод нашых людзей...

Доўга яшчэ сядзеў Сцяпан. Ужо сам разумеў, што трэба адыходзіць, але сядзеў, як прывязаны... Хацелася сказаць нешта такое, чаго яшчэ ні разу не гаварыў, але адвагу як-бы хто адабраў... Ханала яе на фронце, усюды, а вось тут, як кажуць, ні ў зуб. Адышоў з цяжарам у душы.

Для Зосі насталі працавітыя дні ўтрая: паседжанні праўлення, паездкі ў раён, у іншыя калгасы спецыяльна навучыцца, як лепш наладзіць працу ў сваім калгасе. Нідзе не прапускала Зося магчымасці, каб пераконваць людзей аб лепшай долі ў калгасе. Не ведаў спакою і Сцяпан—не толькі гутарыў на зборні вечарамі, але часамі браў з сабою і кніжку. Кніжкай гэтай была «Паднятая паліна» Шолахава. Чытаў і «Над ракою Арэсай» Янкі Купалы.

Як тая кропля прабівае камень, так за кожным ра-

зам праяснялася свядомасць у людзей. І калі стала набліжацца пара вясенняй сяўбы і прыехаў трактар, сеялка, пачалася праца ў былым памешчыцкім садзе, які стаўся калгасным,—людзі шугнулі ў калгас.

Трэба было бачыць Зося на чале брыгады жанчын, якіх яна вяла на поле для раскідання гною, для пасадкі бульбы! Здаецца, ніколі жанчыны так шумна не ішлі на свае палоскі, як цяпер на калгаснае поле.

Аднаго разу Сцяпан з Зосяй паехалі ў раён атрымоўваць мінеральныя ўгнаенні. Атрымалі—адправілі падводы дахаты, а самі затрымаліся па справах у раёне. Яшчэ, здаецца, ніколі не захапілася Зося Сцяпанам так, як тады, калі ён інфармаваў сакратара райкома аб працы праўлення калгаса, аб людзях, аб патрэбах заўтрашняга дня.

Іх толькі трох было ў кабінёце. Зося сядзела збоку і бачыла яго хваляванне, і тады дайшла да глыбіні свядомасці, да душы тая ўпэўненасць адносна Сцяпана, якое яна напалохалася.

... Дахаты ехалі позна. Вясенняя мяккая ноч атуляла іх на шырокім шляху. Калі ўехалі ў вёску, па вуліцы ішла моладзь на чале з гарманістам. Гармонік выгрываў мелодыю частушкі, а дзявочы голас выспеўваў да ладу амаль адны і тыя самыя словы:

«Малады герой, малады герой...»

— Гэта пра цябе спяваюць,—сказала Зося Сцяпану і з прытульнай усмешкай глянула яму ў твар.

— Герой я, ці не,—адказаў Сцяпан—не знаю... Але вось прачытай, што напісана на гэтай табліцы... І ткнуў пальцам у будынак праўлення калгаса, міма якога яны якраз ехалі.

— Дзе? Гэта?—спыталася Зося, глядзячы на шыльду.—Ну, што?—«Перамога»... Так-жа завецца наш калгас.

— Так,—адказаў Сцяпан,—перамога... Гэта, Зося, твая перамога...

— Ой, што выдумаў...

Сцяпан правёў Зося дахаты. Вячэралі разам.

Калі, пасля вячэры, ён падняўся з лавы, каб іспі дахаты, Зося ціха падышла да яго і з жаночай ласкай сказала: «Сцяпанка, я-б хацела, каб ты ад мяне не адыходзіў ніколі...»

Сцяпан стаяў, як укопаны, пасля асунуўся на лаву і абавёр галаву на руку, аблакаціўшыся на стол. Пасля ўзняў на Зося свае карыя вочы, што так упрыгожвалі яго пакалечаны твар, і прамовіў з захапленнем:

— Ах, Зося, якая-ж ты харошая... Твая, твая перамога. І, устаўшы, працягнуў ёй рукі насустрач.

У нашым калгасе—музычная школа

У НЯДЗЕЛЮ, празрыстым кастрычніцкім днём, управіўшыся каля печы, я сабралася ў горад, на кірман.

Кажу дочкам:

— Парадку глядзіце, далёка не адыходзьцеся.

Накінула новую хустку на плечы, кашолку ўзяла. Толькі рантам малодшая мая дачка, Галя, кажа з ласкорам:

— Якая ў цябе памяць дрэнная, мама...

— А што?

— Ці ты забылася, што мы з Нінай у музычную школу запісаліся і сёння ў нас праверка?

Мне нават няёмка стала перад дзецьмі: як магла я забыцца аб гэтым? А дачкі ўжо ўвіхаюцца каля мяне. Галя зноў вешае на цвік кашолку, Ніна здымае з мяне святочную хустку.

— Мамачка, дарагая, сёння ты не хадзі нікуды. Пабудзь дома, пачкай, пакуль мы вернемся з музычнай школы.

Я, вядома, з радасцю згадзілася з дзецьмі. Пачакала, пакуль яны апраўліліся ў новыя школьныя сукенкі, прыладзілі істужкі да валасоў; праводзіла іх за парог. А потым і сама не вытрымала—падалася за імі.

У праўленні калгаса чуліся гукі баяна, дзіцячыя сней—ішла праверка слуху. Адзін за адным выходзілі з меншага пакою ў зал хлопчыкі і

Лётчык Пінскай абласной станцыі санітарнай авіяцыі В. В. Марозаў прыляцеў у госці да сваіх маленькіх сяброў—выхаванцаў Столінскага дзіцячага дома. Яго самога таксама выхавалі гэты дзіцячы дом.

Фото В. Лупейкі.

дзяўчынкі з распрамянёнымі тварамі, крыху ўсхваляванымі. Іх ужо сабралася шмат. Сярод дзяцей былі і мае дачкі. Неўзабаве вышлі выкладчыкі, дырэктар музычнай школы. Ветліва пагутарылі з сваімі вучнямі, наведвалі, што праз пару дзён пачнуцца нармальныя заняткі.

Дамоў я ішла з дзецьмі. Галя і Ніна наперабой апавядалі, што ў музычнай школе будуць

вучыцца больш як 30 дзяцей, што ўжо ў калгас прывезлі раяль, баяны, скрыпкі, што ім хочацца як найхутчэй навучыцца хараша іграць на баяне.

— А колькі-ж вы будзеце вучыцца? — спытала я.

— З настаўнікамі два разы ў тыдзень, а практыкавацца будзем кожны дзень.

Адным словам, да самага вечара толькі і размоў было, што пра музычную школу. І гэта не дзіва! У нашым калгасе шмат дзяцей-школьнікаў. Многія з іх наведваюць гурткі мастацкай самадзейнасці—танцуюць, сьпяваюць. Шмат ёсць здольных да музыкі. І якой-жа радасцю і для дзяцей і

для дарослых было рашэнне Мінскага аблвыканкома і абкома КП(б)Б аб стварэнні ў нашым калгасе філіяла Мінскай музычнай школы імя Аляксандраўскай.

Няхай вучацца дзеці! Кожны іх поспех будзе вялікай радасцю для калгаса. З часам у дадатак да тых музычных інструментаў, што дала ім школа, калгас набудзе і раяль, і скрыпкі.

Усё заможней становіцца наша жыццё, растуць ураджай, мацнеюць фермы, пашыраюцца і даюць багатыя ўраджай агароды. У мінулым годзе 32 члены нашага калгаса атрымалі ўрадавыя ўзнагароды за высокі ўраджай. І я атрымала медаль «За доблестный труд». Павялічваецца вага калгаснага працяжжя. Многія з нашых калгаснікаў набылі за апошні час каштоўныя рэчы. Цяпер у многіх сем'ях, чые дзеці вучацца музыцы, ужо думаюць аб тым, каб купіць уласныя музычныя інструменты. І мы з мужам мяркуем набыць для дзяўчатак баян.

...Пройдуць гады, скончаць дзеці школу.—Хто ведае, можа і нашы сённяшнія вучні стануць вядомымі артыстамі, Сталінскімі лаўрэатамі. Прыемна марыць пра гэта... А цяпер—хай вучацца дзеці. Савецкая Радзіма стварае ім усе ўмовы для гэтага.

Ю. ХАЦКЕВІЧ.

Калгасніца калгаса «Чырвоны гароднік» Мінскага раёна.

Вучаніцы 12-й школы г. Мінска Галя Куімава і Маня Шульман на занятках танцавальнага гуртка Мінскага палаца піянераў.

Фото К. Якубовіча.

ПАРАДЫ ХАТНІМ ГАСПАДЫНЯМ

РЫБА ФАРШЫРАВАНАЯ

На 1 кг свежай рыбы—100 г белага хлеба, некалькі галолак цыбулі, па 3 шт. морквы і буракоў, 1 долька часнаку.

Для фаршыравання лепш за ўсё падыходзіць шчупак, судак, сазан або люстраны карп. Рыбу ачысціць ад лускі, адрэзаць галаву і, не разразаючы брушка, выняць унутранасці. З галавы выкінуць жабры. Абмыць рыбу халоднай вадой і нарэзаць упоперак кавалкамі. З кожнага кавалка выразаць мякаць, не пашкоджіўшы скуры.

Для прыгатавання фаршу выразаючую мякаць разам з цыбуляй і белым хлебом, намочаным у вадзе, прапусціць праз мясарубку. У фарш дадаць соль, молаты перац і добра перамяшаць, у фарш можна ўбіць адно яйка.

Прыгатаваным фаршам запоўніць кавалкі рыбы, а таксама абедзве палавінкі галавы.

На дно каструлі пакласці нарэзаныя ломікамі буракі, моркву, паверх гародніны пакласці нафаршыраваныя кавалкі рыбы, дадаць нарэзаны часнок, заліць вадой так, каб вада толькі пакрыла рыбу, каструлю накрывць крышкай, пасля чаго варыць рыбу на слабым агні 1—1,5 гадзіны. У час варкі верхні слой рыбы зрэдку паліваць бульёнам з каструлі.

Гатовую рыбу разам з гароднінай пакласці на блюда і паліваць бульёнам, у якім рыба варылася. Фаршыраваную рыбу можна падаць у халодным выглядзе.

ГУСЬ АБО КАЧКА, СМАЖАНЫЯ З ЯБЛЫКАМІ

На 1 гусь або качку — 0,75—1 кг яблык, 2 ст. лыжкі масла.

Тушку птушкі трэба найперш асмаіць. Перад асмаіваннем тушку расправіць так, каб не было складак скуры. Пры асмаіванні сачыць за тым, каб птушка не закапілася. Пасля асмаівання адсячы шыю і ножкі, выпатрашыць, стараючыся не раздушыць жоўчыны пузыр, і старанна прамыць, не пакідаючы ўнутры згусткаў крыві.

Падрыхтаваную такім чынам тушку гусі або качкі нафаршыраваць яблыкамі, ачышчанымі ад сарцавіны і нарэзанымі долькамі. Адтуліну ў брушку зашыць шпагатом. Пасля гэтага гусь або качку пасаліць і пакласці на бляху або ў гусятніцу спінкай уніз, дадаць $\frac{1}{2}$ шклянкі вады і паставіць для смажання ў духоўку. У час смажання тушку неабходна некалькі раз паліваць тлушчам, які з яе выдзяляецца. Смажанне пра-

даўжаецца $1\frac{1}{2}$ —2 гадзіны. З гатовай тушкі зняць шпагат, выняць лыжкай яблыкі і пакласці іх на блюда, а тушку разрубіць на кавалкі, якія пакласці на яблыкі, і заліць сокам або падаць яе асобна.

Гусь можна смажыць без яблыкаў. Яблыкі можна спячы асобна і пакласці на блюда разам з гуссю.

ГАЛУБЦЫ МЯСНЫЯ

На 200 г мяса без касцей—800 г капусты белакачаннай, $\frac{1}{3}$ шклянкі круп (рыс, пшачо, пярловыя крупы), 1 галоўку цыбулі, 1 ст. лыжку мукі, 1 ст. лыжку тамату-пурэ, 2 ст. лыжкі смятаны.

Мяса прапусціць праз мясарубку, крупы адварыць, астудзіць і змяшаць з прапушчаным мясам, дадаўшы дробна нарэзаную, злёдку падсмажаную цыбулю, а таксама соль і перац. Цэльнае лісце капусты ашпарыць у кіпятку на працягу 5—7 хв., выняць з кіпятка, астудзіць, раскласці на стала, адбіць акуратна сцябло да таўшчынні ліста, пакласці фарш (мяса з крупамі і цыбуляй), загарнуць у выглядзе патоўшчанага каўбасак, абсмажыць на патэльні і скласці ў каструлю. Уліць на патэльную смятану, тамат, шклянку вады, дадаць муку, закатаваць, пасаліць і заліць галубцы. Затым галубцы паставіць тушыць пад крышкай на слабым агні або ў духоўцы без крышкі на 30—40 хв. Падаць без гарніру, у соусе, у якім галубцы тушыліся, пасыпаўшы ўкропам або рубленай зеленню пятрушкі.

Галубцы можна прыгатаваць без смятаны, у такім выпадку тамату бярэцца некалькі больш.

ПЯЧЭННЕ ПЯСОЧНАЕ

На 250 г мукі—100 г слівачнага масла, 1 яйка, 2 ст. лыжкі цукру.

Муку прасеяць на стала ўзгорачкам, зрабіць у ёй паглыбленне, у якое пакласці масла, расцёртае з яйкам, дадаць цукар і хутка замясціць. Атрыманае цеста паставіць хвілін на 30 у халоднае месца, а затым раскатаць слоём таўшчынёй прыкладна ў $\frac{1}{4}$ см і выемкай або нажом выразаць розныя фігуркі—кружочки, поўмесяцы, сардэчкі і да т. п. Выразаеца цеста пакласці на чысты жалезны ліст, змазаць яйкам і пячы ў гарачым духу прыкладна 10—15 хв.

ЯБЛЫКІ МОЧАНЫЯ

Яблыкі, лепш за ўсё антонаўскія, перабраць і абмыць вадой. Дно кадкі, прыгатаванай для замочвання яблык, усяляць слоём лісцяў чорнай

смародзіны або вішні. На лісці пакласці некалькі радоў яблык, хвосцікамі ўверх. На яблыкі зноў пакласці слой лісцяў, на іх зноў некалькі радоў яблык і такім чынам запоўніць усю кадку, прыкрыўшы верхні слой яблык лісцямі.

Заліваць яблыкі трэба спецыяльна прыгатаваным суслам або салодкай вадой.

Для прыгатавання сусла на кожныя 10 л вады ўзяць 200 г жытняй мукі і 2 ст. лыжкі солі. Муку заліць кіпятком, пасаліць, добра размяшаць, даць адстаяцца і працадзіць.

Для прыгатавання салодкай вады на кожныя 10 л вады трэба ўзяць 400 г цукру або 600 г мёду, дадаць 3 ст. лыжкі солі, пракіпяціць і астудзіць.

Кадкі з укладзенымі яблыкамі паставіць у халоднае месца і заліць суслам або салодкай вадой і накрывць драўляным кружком, на які пакласці груз (абмыты камень).

У першыя 3—4 дні яблыкі будуць убіраць шмат вільгаці, таму кадку неабходна даліваць суслам або салодкай вадой. Узровень вадкасці ў час замочвання і захоўвання павінен быць на 3—4 см вышэй драўлянага кружка. Праз 30—40 дзён яблыкі будуць гатовы.

КАПУСТА КВАШАНАЯ

Капусту квасяць у чыстых моцных драўляных кадках.

Качаны ачысціць ад верхніх зялёных і забрудненых лісцяў, зрэзаць качарыжку, пасячы або нашынкаваць, перацерці з соллю (20—25 г на 1 кг адрэзанага капусты) і заразжаць ўкладкі ў падрыхтаваную пасуду. Для больш хуткага заквашвання дно пасуды абмазаць жытнім цестам або пакласці на дно кавалачкі чорнага хлеба і пакрыць зверху капуснымі лісцямі. Па меры ўкладкі капусту ўціскаць драўлянай таўкушай. У якасці прыправы ў капусту дабаўляюць нарэзаную кружочкамі або слупкамі моркву, пахучае насенне (тмін, аніс). Добра таксама дадаць бруснікі або журавін.

Пасуду запоўніць з верхам, пакрыць капуснымі лісцямі і чыстай белай тканінай, зверху пакласці драўляны кружок, а на яго цяжар. У першыя дні броджэння капусту трэба праколкаваць да дна чыстай палкай, каб даць выхад газам.

У далейшым капусту час-ад-часу аглядаюць. У выпадку з'яўлення на паверхні яе плесені, прамыць кружок, тканіну і груз гарачай вадой, пасля чаго капусту зноў закрываць і пакласці зверху груз.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрес редакции: Минск, вул. Пушкіна 55, пакой 23. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Заказ № 501.
Тираж 10.000. Падпісана да друку 26/X—1949 г.

АТ 02241

Мінск, друкарня імя Сталіна, вул. Пушкіна 55,

НАЦЫОНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЕКА
БЕЛАРУСІ

ЗДЕСЬ
РАБОТАЮТ СТАХАНОВКИ
ТЕЛИНГ, СЕМЕНЮК
состязаются
с Лидией
КОНОНЕНКО.

ПА РЭСПУБЛІЦЫ

Зверху: Даярка К. Мятлушка, узнагароджаная ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга (саўгас «Ведрыч»), з каровай, якая дае 48 л малака ў суткі. К. Касцяронак—лепшая стыханаўка Пінскай запалкавай фабрыкі. Унізе: Вучаніцы Брэсцкага рамесленага вучылішча № 26 у інтэрнаце. А. Папковіч (рахункавод калгаса «Пяцігодка» Смалявіцкага раёна)—пераможца па веласпорту на Усебеларускай спартакіядзе сельскай моладзі. У авале: Ткачыха Гродзенскага камбіната Н. Семянюк; выконвае норму на 120 проц.

Цана 1 р. 50 к.

Да гэтага нумара дадаецца выкрайка.

Выдавецтва ЦК КП(б)Б.

В. А. Замковіч — цялятніца
калгаса «17 верасня» Палачанска-
га сельсовета Маладзечанскага
раёна—з сынам Эдзікам—выха-
ванцам калгасных дзіцячых ясляў.

Фото І. Шышко.